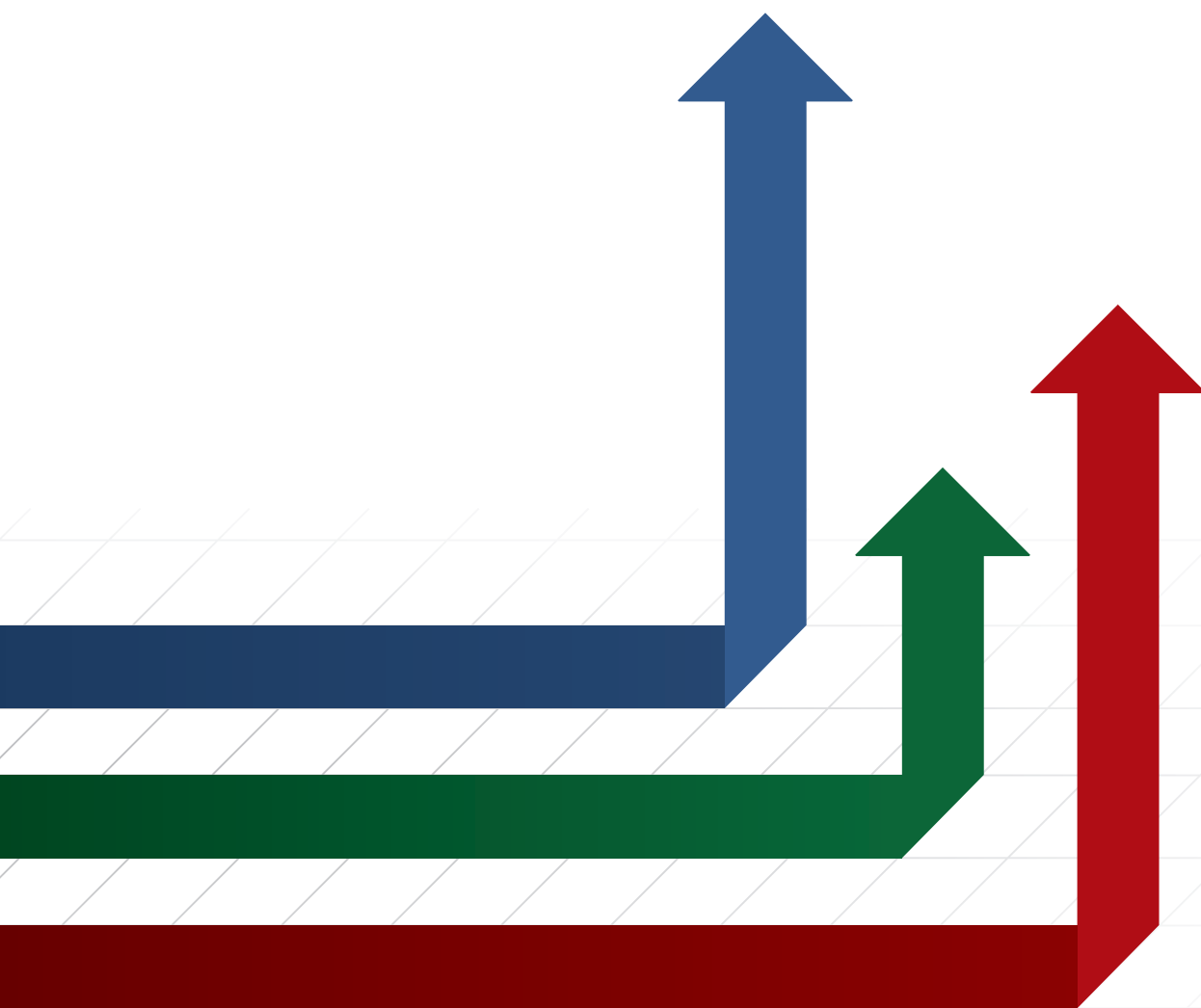

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2025-2028

ΜΑΙΟΣ 2024

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2025-2028

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΜΑΙΟΣ 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	5
Στρατηγικές Επιδιώξεις	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	20
Διαχείριση των Δημόσιων Οικονομικών	20
Μακροοικονομικό Περιβάλλον	20
Μακροοικονομικές Εξελίξεις - 2023	20
Τρέχουσες Οικονομικές Εξελίξεις - 2024	21
Μεσοπρόθεσμες Προοπτικές Κυπριακής Οικονομίας	21
Διεθνείς Υποχρεώσεις	22
Δημόσια Οικονομικά	24
Δημοσιονομική Κατάσταση - Γενική Κυβέρνηση	24
Κεντρική Κυβέρνηση - Κρατικός Προϋπολογισμός 2025 και ΜΔΠ 2025-2028	31
Ανάλυση Κινδύνων	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	34
Μεταρρυθμίσεις στον Δημόσιο και στον Ευρύτερο Δημόσιο Τομέα	34
Γενικοί Στόχοι και Δράσεις	34
Κατευθυντήριες Γραμμές	39
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	40

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής (ΣΠΔΠ) προσδιορίζει και παρουσιάζει συνολικά τις βασικές στρατηγικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες οικονομικής πολιτικής της Κυβέρνησης για τα επόμενα τουλάχιστον τρία χρόνια.

Το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής για το 2025-2028 έχει καταρτιστεί λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών όπως την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον πόλεμο στην Μέση Ανατολή και των επιπτώσεων στην παγκόσμια οικονομία.

Το ΣΠΔΠ 2025-2028, όπως προκύπτει από τον περί Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμο (Ν.20(Ι)/2014), αποτελείται από τρεις Δηλώσεις-Κεφάλαια. Το Κεφάλαιο 1, **“Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής” (ΔΚΣ)**, αναλύει το ευρύτερο πλαίσιο της κυβερνητικής αναπτυξιακής πολιτικής για την περίοδο 2024-2026. Λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων, κύρια προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποτελεί ο περιορισμός των οικονομικών επιπτώσεων. Ταυτόχρονα, η οικονομική πολιτική του κράτους εστιάζεται και στην υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, όπως αυτές περιγράφονται στο εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και στη **Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την οικονομία «Όραμα 2035»** που έχει ετοιμάσει το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας. Στο Κεφάλαιο 2, **«Δήλωση Δημοσιονομικής Στρατηγικής» (ΔΔΣ)**, παρουσιάζονται οι πρόσφατες μακροοικονομικές και δημοσιονομικές εξελίξεις, καθώς και οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις και το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό πλαίσιο. Στη βάση των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών εξελίξεων και προβλέψεων θα καθοριστούν τα ανώτατα όρια δαπανών για κάθε Υπουργείο/Υφυπουργείο και ανεξάρτητη υπηρεσία. Στόχος της δημοσιονομικής στρατηγικής είναι η διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, η επίτευξη των προτεραιοτήτων πολιτικής σύμφωνα με τη ΔΚΣ, η βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων οικονομικών μέσω της ανακατανομής των δημοσίων δαπανών προς κατηγορίες με υψηλή προστιθέμενη αξία καθώς και η χρήση των περιορισμένων δημόσιων πόρων αποδοτικά, αποτελεσματικά και με διαφάνεια.

Στο Κεφάλαιο 3, **“Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης” (ΔΠΑ)**, προσδιορίζεται η πολιτική για την αποτελεσματική διαχείριση των ανθρώπινων πόρων στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα στο πλαίσιο των στόχων της δημοσιονομικής πολιτικής, ενώ περιλαμβάνονται και οι πολιτικές που αφορούν στη βελτίωση της διαφάνειας, αποδοτικότητας και παραγωγικότητας, καθώς και της περαιτέρω ανάπτυξης και αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΔΗΛΩΣΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2013, η κυπριακή οικονομία ήρθε αντιμέτωπη με νέες προκλήσεις. Η παγκόσμια υγειονομική κρίση από τη νόσο Covid-19, οι οικονομικές επιπτώσεις της Ρώσο-Ουκρανικής κρίσης, ο παρατεταμένος υψηλός εισαγόμενος πληθωρισμός, καθώς και ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή ανάγκασαν την Κυβέρνηση να λάβει δραστικά μέτρα για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους.

Όμως, παρά τις διαδοχικές και αλληπάληλες κρίσεις που κλήθηκε να διαχειριστεί, η Κυβέρνηση απέδειξε έμπρακτα την ικανότητα της στο να προσαρμόζεται σε νέα δεδομένα. Διατηρώντας σταθερή δημοσιονομική πολιτική, η Κυβέρνηση συνέχισε την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Σε αυτό, βέβαια, συνέτεινε και η αποτελεσματική χρήση των χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ, και κυρίως των ταμείων της Πολιτικής Συνοχής και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Παρόλο αυτά, η ΕΕ στις συστάσεις της για την Κύπρο, επισημαίνει την ανάγκη για παραχώρηση στοχευμένων μέτρων ενίσχυσης προς τις ευάλωτες ομάδες εφόσον συνεχίζονται οι πληθωριστικές πιέσεις, καθώς και την περαιτέρω προώθηση των επενδύσεων στους τομείς της ενέργειας, του κλίματος και του ψηφιακού μετασχηματισμού.

Σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο, η ανάγκη υιοθέτησης πολιτικών και μεταρρυθμίσεων, με γνώμονα τη βιώσιμη ανάπτυξη και αειφορία αναδεικνύεται ακόμη πιο έντονα. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας της οικονομίας απαιτεί συνεχείς προσπάθειες και συντονισμένη δράση, τόσο από το κράτος όσο και από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Στο πλαίσιο αυτό, η κυβέρνηση επικεντρώνεται στην εφαρμογή της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας «Όραμα 2035». Η διασφάλιση της βιώσιμης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας της οικονομίας μέσω μιας ολιστικής προσέγγισης, αποτελούν μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες της Κυβέρνησης. Μέσω της Στρατηγικής καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, αλλά και οι προτεραιότητες που θα συμβάλουν στην επίτευξη μιας ανθεκτικής οικονομίας και θα οδηγήσουν στην προώθηση και των τριών πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή την επίτευξη της πράσινης μετάβασης, την προώθηση της κοινωνικής και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και την ενδυνάμωση της οικονομίας.

Επιπλέον, η υλοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί κύρια προτεραιότητα της Κυβέρνησης καθώς περιλαμβάνει ένα σύνολο μέτρων και πρωτοβουλιών που εφαρμόζονται με σκοπό την ενίσχυση της οικονομίας, καθώς και για τη δημιουργία ενός πιο ανθεκτικού και βιώσιμου οικονομικού συστήματος. Επίσης, η υλοποίηση των μέτρων αυτών θα ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα και τη σταθερότητα της οικονομίας, καθιστώντας την καλύτερα προετοιμασμένη για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων και προκλήσεων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Με την παρούσα Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής θεσπίζονται οι κύριες στρατηγικές προτεραιότητες της κυβέρνησης για την κατανομή των πόρων του Προϋπολογισμού για το έτος 2025 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2025-2028. Αναγκαίο είναι να εξασφαλιστεί ότι τα Στρατηγικά Σχέδια των Κρατικών Υπηρεσιών και ο Κρατικός Προϋπολογισμός αντανakλούν στους στρατηγικούς στόχους της κυβέρνησης για βιώσιμη οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική ανάπτυξη.

Οι στρατηγικοί στόχοι έχουν προσδιοριστεί βάσει των προγραμματικών δηλώσεων του Προέδρου της Δημοκρατίας και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της νέας Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής «Όραμα 2035», της οποίας όραμα είναι η μετατροπή της Κύπρου σε ένα αειφόρο επιχειρηματικό και εμπορικό κέντρο της Ευρώπης. Η νέα Στρατηγική περιλαμβάνει θεσμικές αλλαγές, σημαντικές μεταρρυθμίσεις και παραγωγικές επενδύσεις με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας και την ευημερία όλων των πολιτών της.

Επίσης, οι στρατηγικοί στόχοι έχουν καθοριστεί με γνώμονα τις Ανά Χώρα Συστάσεις της ΕΕ για την Κύπρο στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, τις προτεραιότητες της Κυπριακής Δημοκρατίας για την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και τις διαπιστώσεις και συστάσεις που παρέχονται στην 3η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας Κύπρου.

Για τη διαμόρφωση των τριετών Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων/Υφυπουργείων και Ανεξάρτητων Υπηρεσιών και των προτάσεων για τον Προϋπολογισμό του 2025, είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη οι δεσμεύσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας για την τριετία 2025-2027 που απορρέουν από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) και το Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027». Επίσης, στα Στρατηγικά Σχέδια των Υπουργείων/Υφυπουργείων και άλλων φορέων θα πρέπει να ενσωματωθούν και οι δράσεις της νέας Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για την οικονομία «Όραμα 2035». Επιπλέον, σημαντικό είναι να ληφθούν υπόψη οι δράσεις που προωθούνται από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία για την επίτευξη των παγκόσμιων Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης 2030 των Ηνωμένων Εθνών.

Για την ετοιμασία των τριετών Στρατηγικών Σχεδίων και του κρατικού προϋπολογισμού, είναι ουσιώδους σημασίας να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες οριζόντιες και τομεακές πολιτικές:

Αποτελεσματική διοίκηση και κράτος δικαίου

Στο πλαίσιο επίτευξης του στόχου για αποτελεσματικότερη διοίκηση και κράτος δικαίου, ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί η επιτυχής εφαρμογή της [μεταρρύθμισης της δημόσιας υπηρεσίας και της τοπικής αυτοδιοίκησης](#), καθώς και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, προωθώντας ταυτόχρονα τη διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Η [μεταρρύθμιση της Δημόσιας Υπηρεσίας](#) προχωρά σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που εγκρίθηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων τον Ιανουάριο του 2022. Το νέο πλαίσιο για τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής των υποψηφίων για κενές θέσεις στον δημόσιο τομέα, καθώς και οι νέοι κανονισμοί για την αξιολόγηση των επιδόσεων των εργαζομένων έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ και εφαρμόζονται πλήρως. Οι μεταρρυθμίσεις για επίτευξη του εκσυγχρονισμού της Δημόσιας Υπηρεσίας έχουν ως στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της αξιοκρατίας, με απώτερο σκοπό την αύξηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της Δημόσιας Υπηρεσίας. Επιπλέον, η προγραμματισμένη προώθηση ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας στη Δημόσια Υπηρεσία με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα καθώς και η ανάπτυξη ψηφιακών λύσεων για δημόσιες υπηρεσίες αποτελούν βασική παράμετρο για την αύξηση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης.

Η συνεχής υποστήριξη της αποτελεσματικής λειτουργίας του νέου πλαισίου λειτουργίας της [Τοπικής Αυτοδιοίκησης](#), το οποίο τίθεται σε εφαρμογή την 01.07.2024, καθώς και η άμεση αναγνώριση οποιωνδήποτε δυσλειτουργιών όπως επίσης των τομέων και ρυθμίσεων που απαιτούν περαιτέρω βελτίωση και η λήψη των

κατάλληλων διορθωτικών μέτρων, αποτελούν σημαντικές προτεραιότητες του κράτους. Ανώτερος στόχος είναι η ύπαρξη οικονομικά βιώσιμων τοπικών αρχών, με ενισχυμένη διοικητική ικανότητα και αυτονομία, παράλληλα με την ενίσχυση της λογοδοσίας και του εσωτερικού ελέγχου ώστε η Τοπική Αυτοδιοίκηση να είναι σε θέση να προσφέρει μεγαλύτερο εύρος υπηρεσιών με πιο αποδοτικό, αποτελεσματικό και ποιοτικό τρόπο, να ανταποκρίνεται άμεσα και με μειωμένο διοικητικό φόρτο στις ανάγκες του πολίτη και των επιχειρήσεων και να δημιουργεί ένα καλύτερο περιβάλλον για τους πολίτες.

Το **Δικαστικό σύστημα** αντιμετωπίζει χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα με αποτέλεσμα τη συσσώρευση μεγάλου αριθμού υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον των Δικαστηρίων. Με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων/αδυναμιών του συστήματος, η κυβέρνηση έχει προωθήσει ένα φιλόδοξο και ολιστικό σχέδιο Μεταρρύθμισης της Δικαστικής Υπηρεσίας, το οποίο βρίσκεται σε εξέλιξη και στοχεύει στην οικοδόμηση ενός εκσυγχρονισμένου, προσβάσιμου και αποτελεσματικού συστήματος απονομής δικαιοσύνης. Μεταξύ των δράσεων της υπό αναφορά μεταρρυθμιστικής πρωτοβουλίας περιλαμβάνεται η ίδρυση νέων δικαστηρίων όπως το Εφετείο, του οποίου η λειτουργία άρχισε την 01.07.2023 και αναμένεται ότι θα επενεργήσει καταλυτικά στην επίσπευση της εκδίκασης των καθυστερημένων υποθέσεων καθώς και η σύσταση του νέου Εμπορικού Δικαστηρίου και Ναυτοδικείου τα οποία θα συνδράμουν στην περαιτέρω ενίσχυση της εικόνας της Κύπρου ως ένα διεθνές επιχειρηματικό κέντρο. Η υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για εκκαθάριση των καθυστερημένων υποθέσεων που εκκρεμούν στα δικαστήρια φαίνεται ότι έχει θετικό αντίκτυπο στην όλη προσπάθεια. Επιπλέον, η έγκριση από το Ανώτατο Δικαστήριο και η εφαρμογή τους από 01.09.2023 των νέων Κανονισμών Πολιτικής Δικονομίας, αποτελεί μεταξύ άλλων, ένα πολύ σημαντικό εργαλείο στην επίσπευση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων. Άλλα σημαντικά έργα περιλαμβάνουν τη λειτουργία της Σχολής Δικαστών με στόχο την συνεχή και δια βίου επιμόρφωση των δικαστών αλλά και των λειτουργών της δικαστικής υπηρεσίας συμβάλλοντας στη δημιουργία ενός αποδοτικού δικαστικού συστήματος. Η ψηφιοποίηση των δικαστηρίων, με την εισαγωγή της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης και του συστήματος ψηφιακής τήρησης πρακτικών, αποτελούν δράσεις προτεραιότητας για τη βελτίωση του δικαστικού συστήματος καθώς αναμένεται ότι επίσης θα συνδράμουν στην επίτευξη του στόχου για μείωση του χρόνου εκδίκασης των υποθέσεων. Πρόσθετα με τα πιο πάνω, προωθείται η ενίσχυση της οργανωτικής δομής της Δικαστικής Υπηρεσίας και του διοικητικού τομέα. Η επιτυχής εφαρμογή των πιο πάνω μέτρων, αναμένεται ότι θα έχει ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της απονομής της δικαιοσύνης στην Κύπρο, θα συμβάλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της αλλά και στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων.

Η προώθηση της διαφάνειας και η καταπολέμηση της διαφθοράς αποτελούν βασικές πτυχές για την επίτευξη μιας αποτελεσματικής διοίκησης και για τη δημιουργία ενός κράτους δικαίου. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην επιτάχυνση της υλοποίησης της **Εθνικής Στρατηγικής και του Οριζόντιου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς**. Σημαντική πρόοδο στο πιο πάνω πλαίσιο αποτελεί η δημιουργία της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, η οποία έχει ήδη τεθεί σε λειτουργία.

Επιπλέον, σημαντική είναι η προώθηση μέτρων για πάταξη της διαφθοράς, τα οποία βασίζονται στην αρχή του κράτους δικαίου, της διαφάνειας και της λογοδοσίας. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να επικεντρώνονται σε τρεις βασικούς πυλώνες: (i) Πρόληψη, εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, (ii) Νομοθετικά μέτρα και (iii) Εποπτεία και αξιολόγηση κινδύνων. Επίσης, επιβάλλεται να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση του πόθεν έσχεσ και θεμάτων ασυμβιβάστου, καθώς στην εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά το «lobbying» και την προστασία ατόμων που αποκαλύπτουν πράξεις διαφθοράς.

Πολιτική για την Κοινωνία

Εφαρμογή ενός σύγχρονου κράτους πρόνοιας

Για ένα σύγχρονο κράτος πρόνοιας, προτεραιότητα αποτελεί τόσο ο τερματισμός της φτώχειας σε όλες της τις μορφές, όσο και η διασφάλιση της ευημερίας σε όλες τις ηλικίες. Η εξασφάλιση της αξιοπρεπούς διαβίωσης των πολιτών είναι βασικός στόχος που επιτυγχάνεται μέσω της εφαρμογής της πολιτικής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) καθώς και μέσω της θεσμοθέτησης του Εθνικού Κατώτατου Μισθού, τα οποία αποτελούν δίκτυ προστασίας για την αντιμετώπιση της φτώχειας και τη διασφάλιση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Παράλληλα, η παροχή οικονομικής στήριξης σε νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα, καθώς και τα επιδόματα τέκνου και μονογονεϊκής οικογένειας, αποσκοπούν στην προστασία των ευάλωτων ομάδων της κοινωνίας. Κύριας σημασίας για το κράτος αποτελεί και η συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση που έχει τροχοδρομηθεί, η οποία αποσκοπεί στην προστασία των συνταξιούχων από τη φτώχεια, στη διασφάλιση επαρκούς συνταξιοδοτικού εισοδήματος για όλους και στη διατήρηση της μακροχρόνιας βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής προστασίας. Η διαδικασία αναθεώρησης του υφιστάμενου συστήματος έχει ως στόχο, μεταξύ άλλων, την παροχή δίκαιων συντάξεων που να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του πληθυσμού και να διασφαλίζουν την οικονομική ασφάλεια των πολιτών. Η εφαρμογή της υλοποίησης του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Θέσπιση Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά 2022-2030» αποσκοπεί στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας των παιδιών. Συγκεκριμένα, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης έχει ως στόχο την εξασφάλιση της πρόσβασης των παιδιών σε ένα εύρος βασικών υπηρεσιών, περιλαμβανομένων της δωρεάν περίθαλψης, της εκπαίδευσης και φροντίδας στην πρώιμη ηλικία, της κατάλληλης στέγασης και της υγιεινής διατροφής.

Μεταξύ των βασικών προτεραιοτήτων της κοινωνικής πολιτικής του κράτους συγκαταλέγεται και η περαιτέρω προώθηση δράσεων για α) την ενίσχυση των υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας ατόμων με αναπηρία και ηλικιωμένους, β) την ενσωμάτωση ατόμων με αναπηρίες, γ) την δημιουργία υποδομών για τη φροντίδα παιδιών, δ) την κοινωνική ένταξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ε) την παροχή υλικής συνδρομής σε βρέφη και μαθητές. Επιπλέον, το κράτος έχοντας ως στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών θα συνεχίσει την έμφαση στην εφαρμογή των αρχών της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε όλο το φάσμα υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας.

Το στεγαστικό αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνία, κυρίως τη νέα γενιά. Η συνεχής έμφαση λοιπόν στο θέμα της προσιτής στέγασης, ώστε να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα στέγασης που αντιμετωπίζουν οι πολίτες, μέσω της εισαγωγής μέτρων και σχεδίων, αποτελεί προτεραιότητα για το κράτος. Η Στεγαστική Πολιτική της χώρας έχει ήδη αρχίσει να επαναπροσδιορίζεται, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις της εποχής και θέτοντας, ταυτόχρονα, τα θεμέλια για τις μελλοντικές γενιές. Σκοπός πρέπει να είναι η δημιουργία κατάλληλων και ελκυστικών συνθηκών για την προαγωγή παραγωγής οικονομικά προσιτής κατοικίας και γενικά την προαγωγή παραγωγής οικιστικών μονάδων.

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας και μεταρρύθμιση του τομέα της υγείας

Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και ικανότητας του εθνικού συστήματος υγείας ώστε να διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας παραμένει μία εκ των σημαντικότερων προτεραιοτήτων. Η ενίσχυση του ελέγχου και της εποπτείας για καταπολέμηση της απάτης και της κατάχρησης του Γενικού Συστήματος Υγείας καθώς και η αποδοτική διαχείριση των πόρων, αποτελούν αδήριτη ανάγκη. Στο πλαίσιο αυτό, η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας μέσα από τη δημιουργία Εθνικού Κέντρου Κλινικής Τεκμηρίωσης και Βελτίωσης της Ποιότητας, η καλλιέργεια κουλτούρας ως προς την ορθή εφαρμογή του ΓεΣΥ, η ενίσχυση του εποπτικού και ρυθμιστικού ρόλου του Υπουργείου Υγείας και η ενίσχυση των υποδομών δημόσιας υγείας, περιλαμβανομένου και του Κέντρου Ψυχικής Υγείας, αποτελούν βασικές προτεραιότητες.

Η έγκαιρη και αποτελεσματική ανταπόκριση σε μελλοντικές υγειονομικές κρίσεις για διαφύλαξη της δημόσιας υγείας, συνεχίζει να αποτελεί σημαντική πρόκληση στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του

συστήματος υγείας. Επομένως, οι προσπάθειες πρέπει να εστιάζονται στην ανάπτυξη της κατάλληλης οργανωτικής δομής των υπηρεσιών υγείας, στην οικονομική και διοικητική αυτονομία των δημοσίων νοσηλευτηρίων, σε μέτρα ετοιμότητας, προμηθειών, φαρμάκων, ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού και υποδομών υγείας και στον έγκαιρο προγραμματισμό. Έργα υποδομής όπως είναι η ανάπτυξη καινοτόμου πληροφοριακού συστήματος δημόσιας υγείας στο γενικό πλαίσιο παρακολούθησης και ελέγχου των μεταδοτικών ασθενειών και ετοιμότητας για κάθε πανδημία και η ηλεκτρονική πλατφόρμα επιτήρησης της αντιβιοτικής κατανάλωσης, που χρηματοδοτούνται από τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αποτελούν σημαντικά εργαλεία.

Ταυτόχρονα, η χρήση τεχνολογιών υγείας και η ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής υγείας στην Κύπρο αποτελούν σημαντική προτεραιότητα, αλλά και μέσο για βελτίωση της προσβασιμότητας σε υπηρεσίες υγείας και βελτίωσης της αποδοτικότητας προς όφελος των ασθενών αλλά και των επαγγελματιών υγείας, τόσο σε εθνικό όσο και σε διασυνοριακό επίπεδο.

Τέλος, η ανάπτυξη στρατηγικών και η υιοθέτηση πολιτικών προαγωγής της υγείας και πρόληψης ασθενειών, η οργάνωση και λειτουργία πληθυσμιακών προγραμμάτων πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπισης ασθενειών, η χάραξη και εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής για τη Ψυχική Υγεία και η ανάπτυξη αντίστοιχων στρατηγικών υγείας, αναγνωρίζονται ως σημαντικά μέτρα μείωσης της θνησιμότητας και βελτίωσης της ποιότητας ζωής, με μακροχρόνιο αντίκτυπο στην οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος υγείας.

Προαγωγή Πολιτισμού

Ο πολιτισμός θα πρέπει να προβληθεί ως μοχλός οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης μέσω της αποτελεσματικής εφαρμογής συγκροτημένης στρατηγικής κατεύθυνσης με βασικούς πυλώνες την στήριξη της πολιτιστικής δημιουργίας, τη διαφύλαξη και προώθηση της υλικής και άυλης κληρονομιάς, την πολιτιστική εξωστρέφεια και την πολιτιστική παιδεία και εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να δοθεί έμφαση στην στήριξη της καλλιτεχνικής δημιουργίας, στην διασφάλιση του καθεστώτος του δημιουργού, στην προβολή πολιτιστικών δραστηριοτήτων καθώς και στην διασφάλιση της πρόσβασης και συμμετοχής του κοινού στον Πολιτισμό.

Η διαχείριση και ανάδειξη των υλικών καταλοίπων της αρχαιολογικής κληρονομιάς σε συνάρτηση με την πράσινη και ψηφιακή οικονομία πρέπει να επιδιωχθεί με διττό στόχο την ιστορική μνήμη αλλά και για την τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου και την εξέλιξη του σύγχρονου πολιτισμού, εφόσον επιδρά ουσιαστικά στους τομείς της οικονομίας και στην πολιτική και κοινωνική ζωή.

Έμφαση πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση της λαϊκής τέχνης και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς στο πλαίσιο της σύγχρονης κυπριακής χειροτεχνίας και άλλων μορφών παράδοσης. Η ανάπτυξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη γιατί αποτελεί μέρος ενός δυναμικού κλάδου παραγωγικής και εμπορικής δραστηριότητας με εξειδικευμένες αγορές και ειδικές κατηγορίες καταναλωτών.

Επιπρόσθετα, η διαμόρφωση μίας εξωστρεφούς πολιτιστικής πολιτικής θα υποβοηθήσει μέσω της Στρατηγικής Πολιτιστικής Διπλωματίας στην ανάδειξη της Κύπρου ως κόμβου πολιτισμού επιδιώκοντας την ενίσχυση της εξωστρέφειας των κυπρίων δημιουργών, την προώθηση και προβολή των πολιτιστικών προϊόντων, αξιών και επιτευγμάτων της χώρας μας καθώς και τη δημιουργία αγορών για τα προϊόντα της κυπριακής πολιτιστικής βιομηχανίας.

Εξίσου σημαντική είναι και η ανάπτυξη της πολιτιστικής παιδείας και εκπαίδευσης και η προώθηση της φιλαναγνωσίας μέσω θεσμοθετημένων και δομημένων Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, τα οποία θα ενισχύσουν την επαφή των παιδιών με τις διάφορες πτυχές του πολιτισμού, την σύγχρονη πολιτιστική παραγωγή της Κύπρου και τους κύριους δημιουργούς.

Πρώθηση της ισότητας, κατάργηση όλων των μορφών διακρίσεων και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας

Κύριος στόχος του κράτους είναι η διαμόρφωση μιας κοινωνίας χωρίς διακρίσεις, ανισότητες και βία, με πλήρη σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να δοθεί έμφαση στην υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης για την εξάλειψη της προκατάληψης και το σεβασμό προς τη διαφορετικότητα, καθώς και στην προώθηση συγκεκριμένων προγραμμάτων που υποστηρίζουν τις ευάλωτες ομάδες. Επίσης, όλες οι πολιτικές της κυβέρνησης πρέπει να δίνουν έμφαση στην ενσωμάτωση της αρχής των ίσων ευκαιριών και της μη διάκρισης. Αναγκαία είναι, επίσης, η διασφάλιση της ίσης μεταχείρισης και ίσων ευκαιριών μεταξύ των φύλων σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένων της συμμετοχής στην αγορά εργασίας, των όρων και προϋποθέσεων απασχόλησης και αμοιβής, καθώς και των ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης. Για τη δημιουργία ισότιμων ευκαιριών στην αγορά εργασίας, απαραίτητο είναι να προωθηθούν μέτρα που προάγουν την επανεκπαίδευση, την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την δια βίου μάθηση, καθώς και δράσεις για την ενταξίωση της επαγγελματικής ζωής με την οικογενειακή.

Σύμφωνα με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερομηνία 05.07.2023, ο συντονισμός, η παρακολούθηση και η αξιολόγησή της νέας **Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα μεταξύ Ανδρών και Γυναικών 2024-2026** ανατέθηκε στην Επιτροπή Ισότητας, σε συνεργασία με όλα τα Υπουργεία/Υφυπουργεία. Η νέα Εθνική Στρατηγική εκπονήθηκε από την Επιτροπή Ισότητας μετά από διαβουλεύσεις με τον Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΕΜΔΓ) και την κοινωνία των πολιτών και εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 11 Ιανουαρίου, 2024.

Αναγκαία είναι και η συνέχιση της προώθησης μέτρων για την προστασία των παιδιών και για την καταπολέμηση της βίας και της εμπορίας προσώπων. Η έγκριση της πρώτης **Εθνικής Στρατηγικής** και του πρώτου «**Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών 2023-2028**» από το Υπουργικό Συμβούλιο το Φεβρουάριο του 2023, αποτελεί σημαντική εξέλιξη.

Η προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με πλήρη σεβασμό των προνομίων του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της κυβέρνησης. Η υλοποίηση της πρώτης **Εθνικής Στρατηγικής για την προστασία και προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** θα συμβάλει στην εφαρμογή συγκεκριμένων, οριζόντιων και στοχευμένων δράσεων, για την ολοκληρωμένη καταπολέμηση των φαινομένων παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και καθολικού σεβασμού της αρχής της ίσης μεταχείρισης χωρίς διακρίσεις.

Ανθρώπινο δυναμικό - εκπαίδευση, κατάρτιση, δεξιότητες και αγορά εργασίας

Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό παράγοντα της κοινωνίας και του πολιτισμού μας, διαδραματίζοντας καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με ολοκληρωμένη προσωπικότητα, ικανών να συμβάλουν δημιουργικά στην ανάπτυξη της κοινωνίας, του πολιτισμού και της οικονομίας, καθώς και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων του μέλλοντος. Οι απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής και η ανάγκη για απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων και στάσεων ζωής, που πρέπει να διακρίνουν τους δημοκρατικά και κριτικά σκεπτόμενους πολίτες, επιβάλλουν τη διαρκή ανατροφοδότηση και αναθεώρηση πτυχών του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, στοχεύει στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στο πλαίσιο ενός σύγχρονου, συμπεριληπτικού σχολείου και στη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας για αντιμετώπιση του φαινομένου της αναντιστοιχίας δεξιοτήτων. Οι στρατηγικοί πυλώνες ανάπτυξης εστιάζονται στον εκσυγχρονισμό των προγραμμάτων σπουδών, στην ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού της εκπαίδευσης, στην υιοθέτηση ευέλικτων και καινοτόμων διαδικασιών μάθησης, στην επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού των σχολικών μονάδων, στην προώθηση της πράσινης μετάβασης, στην καθιέρωση ενός νέου συστήματος αξιολόγησης εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικού έργου, στην αξιολόγηση και βελτίωση της ειδικής εκπαίδευσης στον δρόμο για την ενιαία εκπαίδευση, στην

επέκταση της δωρεάν υποχρεωτικής προσχολικής εκπαίδευσης, στην αναβάθμιση και ενίσχυση της τεχνικής/επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην προώθηση της διά βίου μάθησης.

Επιπλέον, η αναβάθμιση της ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης μέσω μιας ενιαίας ολοκληρωμένης στρατηγικής, καθώς και η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των προγραμμάτων σπουδών, αποτελούν σημαντικά μέτρα για την βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος. Σκοπός είναι η μετατροπή της Κύπρου σε ένα ελκυστικό και ανταγωνιστικό προορισμό για ποιοτικές σπουδές, καθώς και η δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που να προάγει την έρευνα και καινοτομία.

Διαχρονικό στόχο αποτελεί η διαμόρφωση πολιτών έτοιμων να συμβάλουν στην επανένωση και, κατ' επέκταση, στην περαιτέρω πρόοδο, ανάπτυξη και ευημερία της χώρας μας.

Σημαντική προτεραιότητα της κυβέρνησης είναι η διατήρηση της απασχόλησης σε ικανοποιητικά επίπεδα, καθώς συνδέεται με την οικονομική ευημερία και σταθερότητα της κοινωνίας. Η εφαρμογή **ολοκληρωμένης πολιτικής απασχόλησης**, περιλαμβανομένης της ενίσχυσης της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και της βελτίωσης της ανταπόκρισης στις ανάγκες στελέχωσης της αγοράς εργασίας, αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Η ανάγκη εισαγωγής ευέλικτων μορφών εργασίας και ιδιαίτερα της τηλεργασίας αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία, δεδομένων των εμπειριών και διδαγμάτων που αντλήθηκαν από την πανδημία, καθώς και της ανάγκης για διευκόλυνση της συμμετοχής των γυναικών και άλλων ομάδων στην αγορά εργασίας.

Κύρια βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί και στους νέους ώστε να μειωθεί το ποσοστό του Δείκτη NEET (ποσοστό νέων κάτω των 25 ετών που βρίσκεται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης). Προς αυτή την κατεύθυνση, σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει ο εκσυγχρονισμός του Τμήματος Εργασίας και των Δημόσιων Υπηρεσιών Απασχόλησης. Αυτό θα επιτευχθεί μέσω της ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού και της διοικητικής και τεχνικής ικανότητας, της ψηφιοποίησης, της προώθησης δραστηριοτήτων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας στην παροχή υπηρεσιών, καθώς και της ενίσχυσης για την προσέγγιση και υποστήριξη της ενεργοποίησης στα νεαρά άτομα.

Σημαντικός πυλώνας πολιτικής για την κυβέρνηση αποτελεί, η διασύνδεση της κατάρτισης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, με στόχο την ταχύτερη εργασιακή επανένταξή των νέων. Η επιτυχής αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων που διατίθενται για το σκοπό αυτό, αποτελεί προτεραιότητα. Προτεραιότητα πολιτικής αποτελεί επίσης η καλύτερη ρύθμιση των όρων και των συνθηκών εργασίας, η προώθηση υγιών εργασιακών σχέσεων, η προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, η εξάλειψη της αδήλωτης εργασίας, η προώθηση της βασικής εκπαίδευσης ασφάλειας και υγείας, η καταπολέμηση των διακρίσεων στην εργασία καθώς και η κατοχύρωση της αξιοπρεπούς απασχόλησης.

Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Βασική παράμετρος στην προσπάθειά μας για επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης, αποτελεί η ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού. Καλύπτει ένα ευρύ φάσμα οικονομικών, λειτουργικών και κοινωνικών καινοτομιών που προκύπτουν από την τεχνολογική ανάπτυξη. Η κρίση της πανδημίας ανέδειξε την επιτακτική ανάγκη άμεσης υλοποίησης του ψηφιακού μετασχηματισμού προς όφελος τόσο του δημόσιου τομέα όσο και των επιχειρήσεων και των πολιτών. Την ανάγκη ενίσχυσης της υιοθέτησης νέων ψηφιακών τεχνολογιών και ανάπτυξης των ψηφιακών δεξιοτήτων στην Κύπρο επισημαίνουν τόσο η Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Κυπριακής Οικονομίας, όσο και η 3η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της Κύπρου. Παράλληλα, ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί μια από τις βασικότερες προτεραιότητες της ΕΕ ως πυλώνας ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των χωρών της ΕΕ.

Μέσω της Μακροπρόθεσμης Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη της Οικονομίας επιδιώκεται η ανάδειξη της Κύπρου ως μιας χώρας που θα αποτελεί διεθνές πρότυπο με υψηλό επίπεδο ανταγωνιστικότητας και ανθεκτικότητας, αυξημένη παραγωγικότητα η οποία βασίζεται στη γνώση και στις ψηφιακές και καινοτόμες τεχνολογίες. Στο πλαίσιο αυτό μέσα από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και τα

Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής προωθούνται σχετικές παρεμβάσεις που αγγίζουν τον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό ιστό της χώρας και που αναμένεται να συμβάλουν καθοριστικά τόσο στην ενίσχυση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας της δημόσιας υπηρεσίας, όσο και στην ενδυνάμωση και διευκόλυνση του επιχειρείν, στην τόνωση της απασχόλησης, καθώς και ευρύτερα στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Η Εθνική Ψηφιακή Στρατηγική της Κύπρου για το 2020-2025 επιβεβαιώνει τον προσανατολισμό της κυβέρνησης προς την ψηφιακή μετάβαση δίνοντας έμφαση στη ψηφιακή διακυβέρνηση, στις ψηφιακές υποδομές, στην ψηφιακή οικονομία και στην ψηφιακή κοινωνία. Εξαιρετικά σημαντική κρίνεται η επίσπευση της μετατροπής όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού διαδικασιών του δημοσίου σε ηλεκτρονικές, είτε αυτές αφορούν σε θέματα υποβολής αιτήσεων, αδειοδότησης, και άλλης μορφής εξυπηρέτησης από τη δημόσια διοίκηση, είτε σε θέματα καταβολής πληρωμών από και προς το κράτος. Για τον σκοπό αυτό σημαντική είναι η ολοκλήρωση της ψηφιακής υποστήριξης των υπηρεσιών, με στόχο τη διευκόλυνση των συναλλαγών των πολιτών και των επιχειρήσεων με το κράτος. Ιδιαίτερης σημασίας κρίνεται η υλοποίηση μιας σειράς στρατηγικής σημασίας έργων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τομείς προτεραιότητας όπως είναι η υγεία, η δικαιοσύνη και η παιδεία, καθώς και η αναθεώρηση της αρχιτεκτονικής των πληροφοριακών υποδομών της κυβέρνησης.

Σημαντική επίσης είναι η επέκταση των υποδομών υπέρ υψηλών ταχυτήτων (FTTH) στις απομακρυσμένες περιοχές για να επιτευχθεί συνολική κάλυψη καθώς και η περαιτέρω αξιοποίηση τεχνολογιών αιχμής όπως η Τεχνητή Νοημοσύνη, το υπολογιστικό νέφος (cloud computing) και οι Τεχνολογίες Καταμεμημένου Καθολικού (Blockchain) τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα ώστε να προωθηθούν λύσεις οι οποίες θα εξυπηρετούν τη λειτουργία του κράτους και θα προσδώσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις. Σημαντικό ρόλο στην επιτυχή ενσωμάτωση τέτοιας μορφής λύσεων διαδραματίζει η ερευνητική κοινότητα, η σύνδεση του έργου της οποίας με την οικονομία αποτελεί σημαντικό στόχο.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του έργου για τη δημιουργία Έξυπνων Πόλεων σε όλη την ελεύθερη Κύπρο, καθώς και η υλοποίηση μέτρων για την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και η στήριξη της ψηφιακής μετάβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αποτελούν σημαντικούς τομείς παρέμβασης που αφορούν τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Βασική προτεραιότητα για να επιτύχει η Κύπρος την ψηφιακή μετάβαση αποτελεί η βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας και η ανταπόκριση τους στις νέες ανάγκες. Για το σκοπό αυτό αναγκαία κρίνεται η εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης 2021-2025 που αφορά στην αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων του γενικού πληθυσμού, στην ενίσχυση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και στην ανάπτυξη διευρυμένης ψηφιακής ικανότητας στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος. Σημαντικές σχετικές δράσεις έχουν περιληφθεί και στο ΣΑΑ.

Όραμα της Κύπρου είναι να γίνει μια Κοινωνία της Πληροφορίας βασισμένη σε σύγχρονες τεχνολογικές υποδομές, με πολίτες οι οποίοι να διαθέτουν ανεπτυγμένες ψηφιακές δεξιότητες, και συνεχή πρόσβαση σε υπηρεσίες και δεδομένα ούτως ώστε να εξυπηρετείται η διεπαφή τους με το κράτος, αλλά και επιχειρήσεις οι οποίες να αξιοποιούν τη δραστηριοποίησή τους σε ένα σύγχρονο και λειτουργικό κράτος για να αναπτύσσονται πέραν των συνόρων της χώρας.

Πράσινη Μετάβαση – Ενέργεια και Κλίμα

Η Πράσινη Μετάβαση αποτελεί βασική προτεραιότητα της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ, που έχει θέσει τον πολύ φιλόδοξο στόχο να καταστεί η πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρος μέχρι το 2050. Για υλοποίηση αυτής της στρατηγικής προτεραιότητας, η ΕΕ έχει υιοθετήσει την Πράσινη Συμφωνία (ΠΣ), με στόχο, μέχρι το 2050 να έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Η υλοποίηση της Πράσινης Συμφωνίας χρειάζεται σημαντικές επενδύσεις, αλλαγή στον τρόπο παραγωγής και κατανάλωσης, στις φορολογίες και στις κοινωνικές παροχές και γενικά σε όλο το οικονομικό μοντέλο.

Για να επιτευχθεί ο στόχος της κλιματικής ουδετερότητας μέχρι το 2050, κρίθηκε απαραίτητο όπως αυξηθεί η φιλοδοξία του ενδιάμεσου στόχου μείωσης των εκπομπών μέχρι το 2030 από 40% σε 55% σε σύγκριση με το 1990. Για τον σκοπό αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισηγήθηκε τον Ιούλιο 2021 τη Νομοθετική Δέσμη «Fit for 55», η οποία αποτελείται από 14 Νομοθετήματα, τα οποία αναμένεται να προκαλέσουν συσσωρευτικές επιπτώσεις στην οικονομία ως σύνολο, αλλά και σοβαρές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα, στη συνδεσιμότητα της χώρας μας και στη βιωσιμότητα ορισμένων τομέων. Η απόφαση για αύξηση του Ευρωπαϊκού στόχου από 40% σε 55% καθορίστηκε για πρώτη φορά νομοθετικά μέσω του Ευρωπαϊκού Κλιματικού Νόμου και συνεπώς η συμμόρφωση αποτελεί νομική υποχρέωση για όλα τα Κράτη Μέλη. Για να πετύχουν τα Κράτη Μέλη τους ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους που τους αναλογούν και με βάση τον Κανονισμό (ΕΕ) 2018/1999 για τη Διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα, πρέπει να καταρτίζουν ενοποιημένα Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ). Συγκεκριμένα, έως την 1η Ιανουαρίου 2020 και ανά δέκα έτη εφεξής, κάθε Κράτος Μέλος υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενοποιημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα. Το πρώτο Εθνικό Σχέδιο της Κύπρου, υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2020, κατόπιν σχετικής έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου, ενώ τον Ιούλιο του 2023 έχει καταρτιστεί και κατατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Προσχέδιο του Αναθεωρημένου Εθνικού Σχεδίου, η τελική μορφή του οποίου θα πρέπει να κατατεθεί τον Ιούνιο του 2024. Για την ετοιμασία του Εθνικού Σχεδίου, θεσπίστηκε και λειτούργησε το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης για το Κλίμα και την Ενέργεια, το οποίο στη συνέχεια μετεξελιχθηκε σε Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης για την Πράσινη Συμφωνία.

Παράλληλα, η κρίση που προκάλεσε η παράνομη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία έχει επιταχύνει την ανάγκη για τις χώρες της ΕΕ να επανεξετάσουν την στρατηγική τους για ενεργειακή ασφάλεια, μέσα από εναλλακτικές αξιόπιστες επιλογές. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και παράλληλα με την Πράσινη Συμφωνία, η ΕΕ έχει ανακοινώσει και το πρόγραμμα RePowerEU, που αποτελεί τη νέα συνιστώσα του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, με τελικό στόχο την ενεργειακή ανεξάρτηση από τις υφιστάμενες πηγές ενέργειας. Η Κύπρος, μέσω των ενεργειακών της πόρων, μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην ενεργειακή αυτονομία της ΕΕ.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει προγραμματίσει και αξιοποιεί τα Ευρωπαϊκά Ταμεία για την προώθηση πολλών έργων που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση. Συνολικά, από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ (Διαρθρωτικά Ταμεία), το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Γεωργικό Ταμείο, θα παραχωρηθούν περίπου €1,1 δις. Μαζί με την απαιτούμενη εθνική συνεισφορά, τη συνεισφορά των ιδιωτών σε Σχέδια Χορηγιών (π.χ. για ανακαινίσεις κτιρίων, αγορά οχημάτων) καθώς και έργα που προωθούνται από τον εθνικό προϋπολογισμό, υπολογίζεται ότι το ύψος των προβλεπόμενων επενδύσεων μέχρι το 2030 ανέρχεται σε περίπου €3,1 δισεκατομμύρια.

Πιο συγκεκριμένα, η προώθηση μεγάλου αριθμού επενδυτικών έργων και μεταρρυθμίσεων με άμεση συμβολή στην επίτευξη της πράσινης μετάβασης αποτελεί βασική παράμετρο στην αξιοποίηση του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής. Πέραν της άμεσης συμβολής της στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και στην επίτευξη των στόχων για κλιματική ουδετερότητα στη βάση των κατευθύνσεων της [Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας](#), η προώθηση της πράσινης ανάπτυξης αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και επιχειρηματικών ευκαιριών. Η νέα Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για την οικονομία «Όραμα 2035» θέτει με τη σειρά της την πράσινη οικονομία ως βασικό άξονα για την ανάπτυξη της οικονομίας.

Βασικές προτεραιότητες για το περιβάλλον αφορούν στη συμβολή για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στην προστασία έναντι περιβαλλοντικών πιέσεων και κινδύνων για την υγεία και την ευημερία των πολιτών, καθώς και στην προώθηση της κυκλικής οικονομίας και διαχείρισης αποβλήτων. Κύριοι στόχοι όσον αφορά στην ενέργεια είναι η διασφάλιση οικονομικά προσιτής ενέργειας για το σύνολο του πληθυσμού, η πράσινη μετάβαση στην παραγωγή ηλεκτρισμού και των μεταφορών, και η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων.

Με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και την διασφάλιση αειφόρου ανάπτυξης όπως διαφαίνεται μέσα από τις προαναφερθείσες στρατηγικές, προκύπτει η ανάγκη προώθησης επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες και προϊόντα, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και εν γένει, της μείωσης των εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου σε όλους τους τομείς. Προκύπτει παράλληλα η ανάγκη προώθησης της έξυπνης και βιώσιμης κινητικότητας, καθώς και επενδύσεων στους τομείς της διαχείρισης αποβλήτων και της προώθησης της κυκλικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να επιδιωχθεί η υλοποίηση του εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού για τη μετάβαση σε μια πράσινη οικονομία, η οποία καταγράφεται μέσα από το **Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) 2021-2030**. Μέσω του ΕΣΕΚ προωθούνται, μεταξύ άλλων, σημαντικές πολιτικές, μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στους τομείς της ενέργειας, των μεταφορών και της διαχείρισης αποβλήτων. Αντίστοιχα, σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, σημαντική παραμένει και η υλοποίηση της **Εθνικής Στρατηγικής για την προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή**, αναπτύσσοντας τις κατάλληλες πολιτικές στους τομείς της γεωργίας, του τουρισμού, της ενέργειας, των υποδομών, των υδάτων, της βιοποικιλότητας, των δασών, της αλιείας και της υδατοκαθλιέργειας, της δημόσιας υγείας, των εδαφών και των παράκτιων ζωνών.

(α) Ενέργεια

Κύρια προτεραιότητα στο πλαίσιο της υλοποίησης των μέτρων του ΕΣΕΚ αποτελεί η ενίσχυση της ενεργειακής αποδοτικότητας και της περαιτέρω διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ιδιαίτερα της ηλιακής ενέργειας. Επιπλέον, το αναθεωρημένο ΕΣΕΚ θα περιλαμβάνει την διείσδυση του Υδρογόνου στο ενεργειακό μίγμα της χώρας, στη βάση των αποτελεσμάτων της τεχνικής μελέτης που εκπονήθηκε για το υδρογόνο, καθώς και την προώθηση των συστημάτων για Αποθήκευση Ενέργειας. Βασικό στοιχείο του Σχεδίου, είναι η πολυηλιασιαστική διάσταση των αποτελεσμάτων του, καθώς μέσα από την προώθηση επενδύσεων και δράσεων αναμένονται θετικές επιπτώσεις τόσο στους κλιματικούς στόχους, όσο και στην ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, ένεκα της συνεπαγόμενης μείωσης της δαπάνης για τα εισαγόμενα πετρελαιοειδή.

Αναμένονται περαιτέρω εξοικονομήσεις στο κόστος ενέργειας για τους πολίτες και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της εντατικοποίησης και ενίσχυσης των μέτρων στήριξης για ενεργειακές αναβαθμίσεις τόσο στον δημόσιο τομέα και τις τοπικές αρχές όσο και στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά, σε συνδυασμό με τα νέα σχέδια στήριξης. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εξασφάλιση πρόσβασης από το σύνολο του πληθυσμού σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον ενέργεια. Για τον σκοπό αυτό και την περαιτέρω διείσδυση των ΑΠΕ στο ενεργειακό μίγμα της χώρας, καθίσταται αναγκαία η προώθηση των απαιτούμενων μεταρρυθμίσεων και των αναγκαίων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης και εφαρμογής νέων τεχνολογιών και συστημάτων αποθήκευσης της ενέργειας από ΑΠΕ.

Βασικό στοιχείο αποτελεί η ανάπτυξη και αξιοποίηση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Κύπρου, καθώς και η δημιουργία υποδομών εισαγωγής, αποθήκευσης και επαναεργοποίησης υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) και η ανάπτυξη του εσωτερικού δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου, ενόψει των επιπτώσεων του πολέμου της Ουκρανίας που κατέδειξε την ανάγκη για ενεργειακή ασφάλεια και διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας.

(β) Βιώσιμες Μεταφορές

Αυξανόμενη προτεραιότητα πλέον αποτελεί η προώθηση του πράσινου μετασχηματισμού των μεταφορών για την κλιματική ουδετερότητα με μέτρα που μειώνουν σε σημαντικό βαθμό την τρέχουσα εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα, αντικαθιστώντας τους υπάρχοντες στόλους με οχήματα χαμηλών και μηδενικών εκπομπών καθώς και με πολιτικές και μέτρα ώστε να μετατοπιστούν περισσότερες μετακινήσεις σε πιο βιώσιμους τρόπους μεταφοράς. Συνεπώς σημαντική είναι η επίσπηση της υλοποίησης των μέτρων τα οποία εμπίπτουν στα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, και στο Εθνικό Σχέδιο Ενέργεια και Κλίμα και αφορούν σε μείωση των ρύπων από τις μεταφορές. Η κινητικότητα στην Κύπρο θα πρέπει να βασίζεται σε ένα αποδοτικό, βιώσιμο, και διασυνδεδεμένο σύστημα πολυτροπικών μεταφορών των επιβατών και των εμπορευμάτων

αποτελούμενο από επαρκείς υποδομές επαναφόρτισης και ανεφοδιασμού για οχήματα μηδενικών εκπομπών και την παροχή ανανεώσιμων καυσίμων. Έμφαση στην αξιοποίηση πλήρως των έξυπνων ψηφιακών λύσεων και των ευφυιών συστημάτων μεταφορών για υποστήριξη της ενοποίησης των τρόπων μεταφοράς σε ένα λειτουργικό, ασφαλές, και προσβάσιμο, σύστημα ώστε να διευκολύνεται η διακίνηση όλων των χρηστών. Απαραίτητη θεωρείται και η υλοποίηση των προωθούμενων επενδύσεων και μεταρρυθμίσεων μέσω του ΣΑΑ και του «Προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ» για τη για την επίτευξη των στόχων.

(γ) Προστασία έναντι περιβαλλοντικών πιέσεων και κινδύνων

Η διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διασφάλιση της υγείας και την ευημερίας των πολιτών από κινδύνους που προέρχονται από περιβαλλοντική υποβάθμιση. Γι' αυτό απαραίτητος είναι ο έλεγχος και η εφαρμογή όλου του φάσματος της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Στα πλαίσια αυτά οι αυστηροί έλεγχοι της ποιότητας του πόσιμου νερού και της διατήρησης άριστης ποιότητας νερών κοιλύμβησης, της βελτίωσης της ποιότητας του αέρα και της μείωσης των επιπτώσεων των βλαβερών χημικών ουσιών είναι απαραίτητοι.

(δ) Διαχείριση Αποβλήτων

Ιδιαίτερη σημασία για επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αποτελεί η προώθηση της διαχείρισης των δημοτικών αποβλήτων στη βάση των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Το [Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων \(ΣΔΔΑ\) 2022-2028](#) καθορίζει το πλαίσιο των δράσεων και των συγκεκριμένων μέτρων στον τομέα διαχείρισης δημοτικών αποβλήτων με κύριο στόχο την μετατόπιση του κέντρου βάρους από την ταφή των αποβλήτων ως την κύρια μέθοδο διαχείρισης, προς την ανάπτυξη μιας κυκλικής οικονομίας με αποδοτική αξιοποίηση των αποβλήτων ως πόρο. Αναγκαία είναι και η συνέχιση εφαρμογής του [Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ενίσχυση της Κυκλικής Οικονομίας 2021-2027](#) το οποίο περιλαμβάνει μέτρα πολιτικής και συγκεκριμένες δράσεις για την ανάδειξη, προώθηση και ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας στην Κύπρο.

(ε) Διαχείριση Υδάτινων Πόρων

Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων αποτελούν προτεραιότητα σε μια εποχή όπου παρατηρούνται συνεχώς λιγότερες ποσότητες βροχής και αυξημένες ανάγκες σε νερό. Η διασφάλιση της επάρκειας καλής ποιότητας νερού για τις τωρινές αλλά και μελλοντικές ανάγκες απαιτεί τη λήψη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων μέτρων που σχετίζονται με τη μείωση της σπατάλης, συγκράτηση της ζήτησης και αύξηση των διαθέσιμων ποσοτήτων νερού. Στο πλαίσιο αυτό, αναγκαία είναι η συνέχιση υλοποίησης των μέτρων και δράσεων που περιλαμβάνονται στη [Στρατηγική για τη Διαχείριση των Υδάτων](#) και την [Αντιμετώπιση της Ανομβρίας \(2019\)](#) και στο [3ο Σχέδιο Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού \(ΣΔΛΑΠ\) Κύπρου \(2023\)](#).

Σημαντική συμβολή θα έχει επίσης η εδραίωση μιας μακροχρόνιας κυβερνητικής πολιτικής που θα περιλαμβάνει υδατικά έργα υποδομών αποχέτευσης, ύδρευσης, χρήσης ανακυκλωμένου νερού, άρδευσης καθώς και άλλα υδατικά έργα. Το [Εθνικό Επενδυτικό Πλάνο Υδατικών Έργων](#) που έχει ετοιμαστεί για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να οριστικοποιηθεί και να εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο ώστε να προωθηθεί η υλοποίηση των εν λόγω έργων.

Βασική επιδίωξη αποτελεί, η Μεταρρύθμιση του Τομέα Διαχείρισης Υδάτινων Πόρων, η οποία υλοποιείται στα πλαίσια του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και έχει ως στόχο την προώθηση δράσεων για την αντιμετώπιση διαρθρωτικών αδυναμιών στη διαχείριση των υδάτινων πόρων στην Κύπρο, με σκοπό να βοηθηθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς ώστε να εφαρμόζουν βέλτιστες πρακτικές για την ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση του νερού. Το έργο της Μεταρρύθμισης κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό ενόψει της έναρξης λειτουργίας των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ), από 1η Ιουλίου 2024 για την άσκηση εποπτείας και συντονισμού των ΕΟΑ ώστε να επιβληθεί η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού κεκτημένου και η συμμόρφωση με τις αρχές της αειφορίας και της περιβαλλοντικής προστασίας των υδάτων, από το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

Έρευνα, Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα

Η ενίσχυση του τομέα της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ) μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στη βιώσιμη ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό, και την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την ανάπτυξη ενός ισχυρού, ενιαίου και καλά διασυνδεδεμένου εθνικού οικοσυστήματος Ε&Κ το οποίο θα δρα προς την κατεύθυνση της επίτευξης θετικού αντίκτυπου τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία.

Η Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας 2024-2026 και το Σχέδιο Δράσης της, θέτουν τη στόχευση, το πλαίσιο και τα μέσα για την συνέχιση της αξιοποίησης της υψηλής δυναμικής που ανέπτυξε η Κύπρος στους τομείς της Ε&Κ και στοχεύουν στο επόμενο επίπεδο ανάπτυξης το οποίο επικεντρώνεται στη μέγιστη αξιοποίηση των ερευνητικών υποδομών, την περαιτέρω διασύνδεση της έρευνας με τη βιομηχανία για την αξιοποίηση της γνώσης με οικονομικό και κοινωνικό αντίκτυπο, την ενίσχυση της επιχειρηματικής καινοτομίας για τη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής εγχώριας αγοράς, και την ενίσχυση της προσέγγισης επενδύσεων στην Ε&Κ μέσω μιας εξωστρεφούς προσέγγισης.

Προτεραιότητα της Πολιτικής, αποτελεί η συνέχιση της ενίσχυσης της επιστημονικής αριστείας μέσα από την υποστήριξη και αναβάθμιση των ερευνητικών οργανισμών σε διεθνείς αναγνωρισμένους οργανισμούς που διαθέτουν υψηλού επιπέδου ερευνητικές υποδομές και δραστηριοποιούνται σε κύριους τομείς έρευνας. Αυτό θα ενισχυθεί μέσα από τη βελτιστοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων και τη μέτρηση του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου των επενδύσεων του κράτους στην Ε&Κ. Η εισαγωγή ενός μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης των δημόσια χρηματοδοτούμενων ερευνητικών οργανισμών θα συμβάλει στην αποτελεσματική κατανομή των εθνικών πόρων σε δραστηριότητες Ε&Κ. Παράλληλα, η εφαρμογή ενός μηχανισμού αξιολόγησης του κοινωνικοοικονομικού αντίκτυπου των επενδύσεων για Ε&Κ, θα συνεισφέρει στη συνεχή ανατροφοδότηση της πολιτικής και της στρατηγικής με στόχο τη βέλτιστη αξιοποίηση των κρατικών επενδύσεων σε Ε&Κ.

Πρόσθετα, η λήψη μέτρων για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του μέλλοντος και την καλλιέργεια ερευνητικής και καινοτομικής κουλτούρας, θα βοηθήσουν στην περαιτέρω στήριξη οικοσυστήματος Ε&Κ με στόχο να ενισχυθεί η ικανότητα του οικοσυστήματος να αναπτύσσει, να προσελκύει και να διατηρεί επιστημονικά ταλέντα.

Σημαντική προτεραιότητα της Στρατηγικής αποτελεί, επίσης, η ενίσχυση της σύνδεσης της Ε&Κ με τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από την περαιτέρω υποστήριξη της δημιουργίας νεοφυών επιχειρήσεων, την ενδυνάμωση της ικανότητας των τοπικών επιχειρήσεων να απορροφούν νέα ταλέντα, την ενίσχυση των καινοτόμων επιχειρήσεων διεθνούς εμβέλειας και την προέλευση επενδύσεων από τον ιδιωτικό τομέα και το εξωτερικό. Ως εργαλεία θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν στοχευμένα σχέδια χρηματοδότησης για την υποστήριξη του οικοσυστήματος Ε&Κ καθώς και οικονομικά και μη οικονομικά κίνητρα για την προσέλκυση επενδύσεων και επιχειρήσεων καινοτομίας και υψηλής τεχνολογίας από το εξωτερικό.

Σημαντική είναι η περαιτέρω αξιοποίηση της συμμετοχής της Κύπρου σε ευρωπαϊκά προγράμματα χρηματοδότησης που θα ενδυναμώνουν τη θέση της χώρας στον τομέα της Ε&Κ εντός της ΕΕ και διεθνώς. Παράλληλα, θα ενισχυθεί η εκπροσώπηση της χώρας στα όργανα χάραξης πολιτικής της ΕΕ, στις ευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές, καθώς και σε σχετικούς με τον τομέα της Ε&Κ ευρωπαϊκούς και σε διεθνείς οργανισμούς.

Σημαντική προτεραιότητα για την κυβέρνηση αποτελεί η προώθηση και ενίσχυση της **επιχειρηματικότητας** και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των κυπριακών επιχειρήσεων. Την ανάγκη ενίσχυσης της δυναμικής ανάπτυξης των κυπριακών επιχειρήσεων αλλά και των μεταξύ τους συμπράξεων και αλληλεπίδρασης, αναδεικνύει και η 3η Έκθεση Ανταγωνιστικότητας της κυπριακής οικονομίας. Σημαντική για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος είναι η αναθεώρηση του Περί Εταιρειών Νόμου που θα προσφέρει πιο σαφές περιεχόμενο του νόμου και θα βοηθήσει στην πρακτική εφαρμογή του. Η στήριξη της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων, η ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των εργαζομένων και η προώθηση του

ηλεκτρονικού εμπορίου έχουν αναδειχθεί ως βασικές ανάγκες. Προγράμματα που στοχεύουν στην ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσω εξατομικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών θα βοηθήσουν σημαντικά στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στην αύξηση της παραγωγικότητας. Σημαντική είναι και η προώθηση και στήριξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, η οποία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πράσινη μετάβαση. Πρωτοβουλίες που προωθούν την ενίσχυση της επιχειρηματικής κουλτούρας στην κοινωνία και στο σχολικό περιβάλλον, είναι σημαντικές.

Εξίσου σημαντική είναι και η διευκόλυνση παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις του εξωτερικού. Η υλοποίηση της «Στρατηγικής για την Προσέλκυση Εταιρειών για Δραστηριοποίηση ή/και Επέκταση των Δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο», η οποία περιλαμβάνει σειρά δράσεων και μεταρρυθμίσεων σε διάφορους τομείς παρέμβασης, από την βελτιστοποίηση των διαδικασιών εξασφάλισης αδειών παραμονής και εργασίας για το εξιδεικευμένο προσωπικό από τρίτες χώρες έως την ανάπτυξη σύγχρονων υποδομών για τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενισχύουν την ελκυστικότητα της Κύπρου ως προορισμό επενδύσεων και ανάπτυξης δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η κυβέρνηση προχώρησε στην επικαιροποίηση της Στρατηγικής, η οποία εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Φεβρουάριο 2024, και η οποία περιλαμβάνει νέες δράσεις και μέτρα για τη βελτίωση της εξυπηρέτησης των ξένων εταιρειών, των εργαζομένων και των οικογενειών τους.

Αδιαμφισβήτητη η ενίσχυση της διαθεσιμότητας και της πρόσβασης των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καινοτόμων και νεοφυών, αλλά και αυτοεργοδοτούμενων αποτελεί μια από τις σημαντικές προτεραιότητες. Έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη και διάθεση εναλλακτικών μορφών χρηματοδότησης, με σημαντική εξέλιξη τη συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων για τη δημιουργία του Κυπριακού Ταμείου Χρηματοδότησης Μετοχικού Κεφαλαίου (Equity Fund). Προτεραιότητα αποτελεί επίσης η προώθηση της σύστασης του Φορέα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων (National Promotional Agency), ο οποίος θα χρηματοδοτεί μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς επίσης και επενδύσεις για ψηφιακό και ενεργειακό μετασχηματισμό. Το Κυπριακό Ταμείο Χρηματοδότησης Κεφαλαίου αναμένεται να αρχίσει τις λειτουργίες του, εντός του 2024. Εντός του 2024 εγκρίθηκε και ο Οδικός Χάρτης από το Υπουργικό Συμβούλιο, για τη σύσταση του Φορέα Ανάπτυξης Επιχειρήσεων.

Επιπλέον, ιδιαίτερης σημασίας είναι η εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για την Προώθηση του Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού και της Χρηματοοικονομικής Παιδείας στην Κύπρο, η οποία θα αναβαθμίσει τις χρηματοοικονομικές γνώσεις των πολιτών, ξεκινώντας από την σχολική ηλικία, με στόχο την προστασία τους από προκλήσεις και κινδύνους, με έκδηλο θετικό αντίκτυπο στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας.

Διεύρυνση παραγωγικής βάσης, ενίσχυση συγκριτικών πλεονεκτημάτων οικονομίας

Το νέο αναπτυξιακό μοντέλο επιδιώκει την περαιτέρω διεύρυνση και διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας, μέσω της ενίσχυσης του πρωτογενούς, δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα με την προώθηση τομέων παραγωγής και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων με ψηλή προστιθέμενη αξία στους οποίους η Κύπρος παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα ή μπορεί δυνητικά να αναπτύξει νέα. Η υλοποίηση δημόσιων επενδύσεων και η κινητοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων μέσω της παροχής κινήτρων και άλλων μορφών στήριξης προς τον ιδιωτικό τομέα, θα πρέπει να προσανατολίζεται πλέον στις νέες κατευθύνσεις που θέτει η Μακροπρόθεσμη Στρατηγική λαμβάνοντας υπόψη τις δημοσιονομικές συνθήκες και τις τρέχουσες τομεακές εξελίξεις. Ως εκ τούτου, ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στις ακόλουθες πολιτικές:

(α) Πρωτογενής Τομέας

Ως αναπόσπαστο μέρος της διαφοροποίησης και εξέλιξης του νέου μοντέλου ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της οικονομίας αποτελεί η περαιτέρω ανάπτυξη και διαφοροποίηση του πρωτογενούς τομέα. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην αξιοποίηση της αγρο-τεχνολογίας και την προώθηση και ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ της επιχειρηματικής κοινότητας του τομέα με στόχο την ενίσχυση

των συνεργειών. Επίσης πολύ σημαντική είναι η συνεργασία των φορέων του γεωργικού τομέα με ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης και άλλων ερευνητικών κέντρων αφού μέσω αυτής θα επιτευχθεί η αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και κατ' επέκταση η βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας. Αυξημένη βαρύτητα δίνεται στην ποιοτική ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας, της υδατοκαλλιέργειας και της βιοκαλλιέργειας, μέσα από την αποτελεσματική αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων (εθνικών και ευρωπαϊκών) μέτρων στήριξης για ενίσχυση της εσωτερικής κατανάλωσης και ζήτησης κυπριακών προϊόντων στη Κύπρο και στο εξωτερικό. Για το σκοπό αυτό απαραίτητη είναι η εισαγωγή και χρήση νέων τεχνολογιών και η εφαρμογή καινοτομιών, καθώς επίσης και η υλοποίηση του «Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027» και του επιχειρησιακού προγράμματος «Θάλασσα, Αλιεία και Υδατοκαλλιέργεια 2021-2027». Η κατοχύρωση της προέλευσης προϊόντων και η βελτίωση της σήμανσης των γεωργικών προϊόντων μέσα από την αναδιοργάνωση των διαδικασιών τυποποίησης και εμπορίας στοχεύει στην περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην προώθηση της αειφόρου παραγωγής τροφίμων. Η αξιοποίηση της αδρανούς γης στα ορεινά και ημιορεινά, με στόχο την αύξηση παραγωγής γεωργικών προϊόντων που σήμερα εισάγονται θα πρέπει να μελετηθεί, ενώ για τη βελτίωση της παραγωγικότητας αλλά και ανταγωνιστικότητας του γεωργικού τομέα, σημαντική είναι και η ενθάρρυνση νέων συνεργατικών σχημάτων στο πρότυπο των συνεταιριστικών μοντέλων άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

(β) Δευτερογενής Τομέας

Η Νέα Βιομηχανική Πολιτική 2019-2030 στόχο έχει την ανάπτυξη μιας ευέλικτης, έξυπνης και τεχνολογικά ανεπτυγμένης βιώσιμης και ανταγωνιστικής κυπριακής βιομηχανίας, με ενισχυμένη συμμετοχή στο ΑΕΠ και με κύρια αποστολή την ανάπτυξη μοναδικών και καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Για την προαγωγή της κυπριακής βιομηχανίας θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη ψηφιακών και άλλων σύγχρονων δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού για κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών του τομέα αυτού. Στήριξη θα πρέπει να δοθεί και για την αύξηση της αναγνωρισιμότητας των κυπριακών προϊόντων μέσω της Οικονομικής Διπλωματίας. Επίσης η ενίσχυση του δευτερογενούς τομέα και ιδιαίτερα η ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού κλάδου ελαφριάς παραγωγής με επικέντρωση σε τομείς πράσινης τεχνολογίας, γεωργικής τεχνολογίας (π.χ. βιομηχανία τροφίμων και άλλων προϊόντων γεωργικής προέλευσης) μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας. Σημαντική παραμένει επίσης η στήριξη για μετάβαση της κυπριακής βιομηχανίας σε μία πράσινη οικονομία, μέσα από την προώθηση της κυκλικής οικονομίας.

(γ) Τριτογενής Τομέας

Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ένας από τους βασικότερους τομείς της κυπριακής οικονομίας, με μεγάλη συνεισφορά στο ΑΕΠ και στα έσοδα του κράτους. Η ενίσχυση του τομέα των υπηρεσιών αποτελεί ουσιαστικό μέρος της νέας στρατηγικής για την οικονομία της Κύπρου, η οποία στοχεύει στην οικονομική ανάπτυξη και τη διατήρηση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της χώρας, μέσω της προσέλκυσης διεθνών εταιρειών και της ενθάρρυνσης τους για μεταφορά των δραστηριοτήτων τους στην Κύπρο. Σημαντικό μέρος των εξαγωγών της Κύπρου αποφέρει ο τομέας των επαγγελματικών υπηρεσιών, ο οποίος θα πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω με στόχο τον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη και την διεύρυνσή του σε νέους τομείς και αγορές. Η επέκταση της παραγωγικής βάσης υπηρεσιών θα πρέπει να περιλάβει επίσης την ανάπτυξη και εξαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, καθώς και την ενθάρρυνση της ανάπτυξης του τομέα της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας (Fintech). Η αξιοποίηση του νέου θεσμικού πλαισίου για τη διαχείριση των επενδυτικών ταμείων, η διασφάλιση των υφιστάμενων και η διεύρυνση της βάσης των συμφωνιών στον τομέα της αποφυγής διπλής φορολογίας, η προώθηση της Κύπρου ως διεθνούς επιχειρηματικού κέντρου και ο εκσυγχρονισμός του νομικού, θεσμικού και φορολογικού πλαισίου αποτελούν υποστηρικτικά μέτρα. Επιπλέον, στο νέο περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί, είναι ζωτικής σημασίας η επιτάχυνση της προσπάθειας ενίσχυσης των θεσμών και μηχανισμών ελέγχου προκειμένου να θωρακιστεί ο τομέας και να εξασφαλιστεί η ομαλή του ανάπτυξη.

Η διαφοροποίηση και διεύρυνση του τουριστικού τομέα και η παροχή ενός βελτιωμένου ποιοτικά, πιο προσβάσιμου, πιο πράσινου και πιο ψηφιακού και ανταγωνιστικότερου τουριστικού προϊόντος

διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αναδιάρθρωση της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, η υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού 2035 παραμένει μεσοπρόθεσμος/ μακροπρόθεσμος στόχος, με επικέντρωση στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της βιώσιμης ανάπτυξης του τουριστικού προϊόντος της Κύπρου, την αναβάθμιση και περαιτέρω προώθηση των ειδικών μορφών τουρισμού, την πράσινη μετάβαση, τον ψηφιακό μετασχηματισμό και τη βελτίωση των υποδομών προσβασιμότητας, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Σε ό,τι αφορά δράσεις μάρκετινγκ, η επικέντρωση είναι στη διεύρυνση των αγορών με παράλληλη ανάπτυξη Στρατηγικής Προβολής και Προώθησης του τουριστικού μας προϊόντος με σκοπό την ενίσχυση της διακριτής ταυτότητας του προορισμού. Σκοπός της Εθνικής Στρατηγικής Τουρισμού 20235 είναι εν τέλει, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας του τομέα. Η υλοποίηση της νέας Στρατηγικής θα διασφαλίσει την καθιέρωση της Κύπρου ως ενός ολόχρονου, ποιοτικού, ψηφιακά έξυπνου, περιβαλλοντικά φιλικού και κοινωνικά ωφέλιμου τουριστικού προορισμού. Καίριας σημασίας παραμένει η προσπάθεια ενίσχυσης της αεροπορικής συνδεσιμότητας της Κύπρου με τη σύναψη στρατηγικών συνεργασιών με αεροπορικές εταιρείες και γειτονικές χώρες, όπως και η αποτελεσματική λειτουργία του Παρατηρητηρίου Τουρισμού, με σκοπό τη συλλογή, επεξεργασία και παρουσίαση στοιχείων που θα διευκολύνουν τις δράσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα για αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην **ενίσχυση του τομέα της ναυτιλίας** με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της Κυπριακής ναυτιλίας και της συνεισφοράς της στην οικονομία της χώρας καθώς και την εδραίωση της Κύπρου ως διεθνές ναυτιλιακό κέντρο και ως αξιόπιστο διεθνούς εμβέλειας παράγοντα στα διεθνή ναυτιλιακά δρώμενα. Η περαιτέρω βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του Κυπριακού Νηολογίου, η συνεχής ποιοτική αναβάθμιση του στόλου και η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και η προβολή αναμένεται να συμβάλουν στην διατήρηση του στόλου και την προσέλκυση νέων πλοίων στο Νηολόγιο με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της παγκόσμιας και Ευρωπαϊκής κατάταξης της Κυπριακής σημαίας. Μεσοπρόθεσμο στόχο αποτελεί η περαιτέρω προώθηση της διατήρησης και βιώσιμης χρήσης των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων μέσω της υιοθέτησης μέτρων για την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης και της υλοποίησης των σχετικών νομοθεσιών της ΕΕ και των ΗΕ. Παράλληλα, η ανάγκη ενίσχυσης της συνδεσιμότητας της Κύπρου έχει αναδειχθεί μέσα από τις επιπτώσεις της πανδημίας ως αναγκαία προϋπόθεση για την ανάπτυξη της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - ΔΗΛΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Τα προηγούμενα χρόνια, η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης είχε πετύχει τη δημοσιονομική προσαρμογή ισορροπώντας τις βραχυχρόνιες κυκλικές διακυμάνσεις με τους μακροχρόνιους στόχους βιωσιμότητας, προστατεύοντας ταυτόχρονα, τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Λόγω όμως των γεωπολιτικών εξελίξεων, κύρια προτεραιότητα της οικονομικής πολιτικής σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα αποτελεί ο περιορισμός των οικονομικών επιπτώσεων, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα πάνω στον οποίο μπορεί να κτιστεί και να ευημερήσει μακροπρόθεσμα μια οικονομία και οι πολίτες της. Ο περί της Δημοσιονομικής Ευθύνης και Δημοσιονομικού Πλαισίου Νόμος του 2014 (ο <Νόμος>), καλύπτει όλο το νομικό και θεσμικό πλαίσιο της δημοσιονομικής πολιτικής και παράλληλα ενσωματώνει όλες τις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις στον τομέα των δημοσίων οικονομικών. Επίσης ενσωματώνει Ευρωπαϊκές Οδηγίες/Κανονισμούς/Συνθήκες, και προνοεί για τη διαχείριση και αξιολόγηση των δημοσίων επενδύσεων στη βάση βέλτιστων πρακτικών και μεθοδολογιών, το στρατηγικό σχεδιασμό από τα υπουργεία/υφυπουργεία/υπηρεσίες και την αξιολόγηση και διαχείριση των δημοσιονομικών κινδύνων.

Μεταξύ άλλων, ο Νόμος προβλέπει τη σύνδεση του προϋπολογισμού με τις στρατηγικές επιδιώξεις των Υπουργείων/Υφυπουργείων και κατ' επέκταση των προτεραιοτήτων της κυβερνητικής πολιτικής. Συγκεκριμένα στον Νόμο περιλαμβάνεται πρόνοια που αφορά την υποχρέωση για την ετοιμασία Στρατηγικού Σχεδίου από κάθε οντότητα της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Στα Στρατηγικά Σχέδια περιγράφονται οι στρατηγικές επιδιώξεις του κάθε υπουργείου/υφυπουργείου, οι οποίες συνδέονται άμεσα με τις προτεραιότητες πολιτικής της Κυβέρνησης (Κυβερνητική Στρατηγική). Με βάση αυτές τις στρατηγικές επιδιώξεις τα Τμήματα/Υπηρεσίες/Διευθύνσεις κάθε Υπουργείου/Υφυπουργείου καθορίζουν τους στόχους και τις δραστηριότητες για επίτευξη των στρατηγικών τους επιδιώξεων. Στα Στρατηγικά Σχέδια περιλαμβάνονται επίσης δείκτες επίδοσης για τους στόχους και δείκτες απόδοσης για τις δραστηριότητες.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - 2023

Η παγκόσμια οικονομία βιώνει μια περίοδο εξαιρετικής αβεβαιότητας μετά την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή. Αυτές οι γεωπολιτικές εξελίξεις επιβαρύνουν τις οικονομικές προοπτικές και τις εξελίξεις στον πληθωρισμό, δημιουργώντας ένα πολύ δύσκολο οικονομικό περιβάλλον.

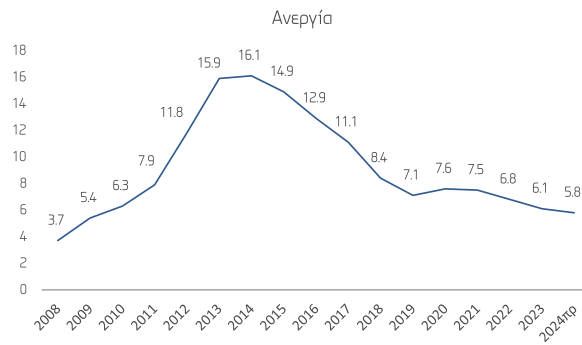
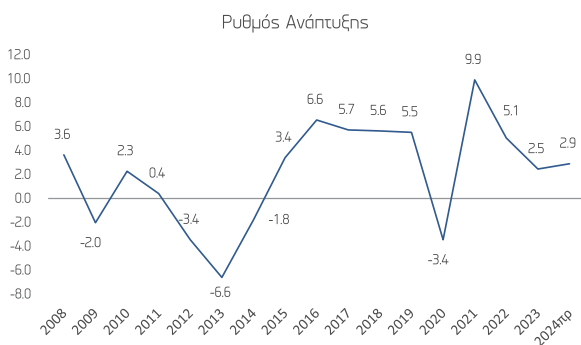
Στην περίπτωση της Κύπρου, η κυπριακή οικονομία έχει παρουσιάσει ισχυρές οικονομικές επιδόσεις, καλύτερες από τον μέσο όρο της ζώνης του ευρώ (0,4%). Πιο συγκεκριμένα, η οικονομική ανάπτυξη για το 2023 ανήλθε στο 2,5% κυρίως λόγω των καλύτερων από των αναμενόμενων εξελίξεων στον τουρισμό, καθώς και στην επέκταση των εξαγωγών σε άλλες υπηρεσίες. Ειδικότερα, οι αφίξεις τουριστών το 2023 ανήλθαν σε 3.845.652 σε σύγκριση με 3.201.080 το 2022 σημειώνοντας αύξηση 20,1%. Η επίδοση αυτή πλησίασε στο 97% του 2019 όπου καταγράφηκε ιστορικά η μεγαλύτερη άφιξη τουριστών, παρά την απώλεια Ρώσων τουριστών και την σύγκρουση στη Μέση Ανατολή.

Ως συνέπεια της βελτίωσης της οικονομίας, καταγράφηκε μείωση του ποσοστού ανεργίας στο 6,1% του εργατικού δυναμικού το 2023, έναντι 6,8% το 2022.

Όσον αφορά τα επίπεδα τιμών, ο πληθωρισμός αυξήθηκε με ποσοστό ύψους 3,9% κατά μέσο όρο το 2023, κυρίως λόγω των τιμών των ενεργειακών προϊόντων και των τροφίμων.

Πίνακας: Κύριοι Μακροοικονομικοί Δείκτες

% μεταβολή	2021	2022	2023	2024πρ
Πραγματικό ΑΕΠ	9.9	5.1	2.5	2.9
ΕνΔΤΚ	2.3	8.1	3.9	2.5
Απασχόληση (άτομα)	3.1	3.0	1.5	1.0
Ανεργία (ΕΕΔ)	7.5	6.8	6.1	5.8

ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ - 2024

Η οικονομία το 2024 αναμένεται να επιταχυνθεί και να σημειώσει ρυθμό αύξησης στο 2,9%, με τις επενδύσεις και την κατανάλωση να αναμένεται να αποτελέσουν σημαντική κινητήρια δύναμη ανάπτυξης. Σημειώνεται ότι η πρόβλεψη αυτή περιβάλλεται από σημαντική αβεβαιότητα.

Η συνεισφορά από τις επενδύσεις θα προέλθει κυρίως από έναν σημαντικό αριθμό ιδιωτικών επενδυτικών σχεδίων που βρίσκονται επί του παρόντος υπό εξέλιξη, καθώς επίσης και από έργα στο πλαίσιο του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Για το 2024, ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) αναμένεται να μειωθεί στο 2,5%, κυρίως λόγω της μείωσης στις διεθνείς τιμές του πετρελαίου.

Το ποσοστό ανεργίας το 2024 αναμένεται να σημειώσει μείωση και να κυμανθεί γύρω στο 5,8% του εργατικού δυναμικού από 6,1% τον προηγούμενο χρόνο.

ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Μεσοπρόθεσμα, οι προοπτικές της οικονομίας παραμένουν θετικές με την οικονομία να αναμένεται να καταγράψει σχετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η αναμενόμενη βελτίωση του ρυθμού ανάπτυξης βασίζεται κυρίως στην εγχώρια ζήτηση αλλά και την σταδιακή ανάκαμψη και θετική συνεισφορά και από την εξωτερική ζήτηση. Η συνεχιζόμενη εισροή ξένων εταιρειών, οι οποίες έχουν κυρίως εξαγωγικό προσανατολισμό στον τομέα της τεχνολογίας, καθώς και η συνεχιζόμενη βελτίωση στον τουρισμό αλλά και σε άλλες εξαγωγές υπηρεσιών, αναμένεται να συμβάλουν θετικά.

Από πλευράς πραγματικής οικονομίας, σύμφωνα με το βασικό μακροοικονομικό σενάριο, το 2025 και 2026 ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να κυμανθεί γύρω στο 3,1% και 3,2% αντίστοιχα, ενώ για τα έτη 2027 και 2028 υπολογίζεται στο 3,3% αντίστοιχα.

Ο πληθωρισμός (ΕΔΤΚ) για το 2025 προβλέπεται να μειωθεί και να κυμανθεί στο 2,0% για τα έτη 2025-2028 αντίστοιχα.

Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να μειωθεί γύρω στο 5,5% το 2025, ακολούθως το 2026 να περιορισθεί στο 5,3% και το 2027 και 2028 να μειωθεί περαιτέρω στο 5,1% και 5,0% αντίστοιχα.

Στο Παράρτημα Ι παρουσιάζεται Πίνακας με τους κυριότερους μακροοικονομικούς δείκτες της κυπριακής οικονομίας για τα έτη 2019 έως 2028.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Λόγω των σημαντικών επιπτώσεων του κορωνοϊού στα δημόσια οικονομικά της Ε.Ε., είχε τεθεί σε εφαρμογή η γενική πρόνοια διαφυγής ("General Escape Clause") του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης μέχρι το 2023, ενώ το 2024 η πρόνοια αυτή έπαψε να ισχύει.

Επίσης, τον Απρίλιο του 2024 συμφωνήθηκε ένα νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης στην Ε.Ε., όπου βαρύτητα πλέον θα δίνεται στο ρυθμό αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών.

Βασική καινοτομία στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης είναι η υιοθέτηση διαφοροποιημένης προσέγγισης έναντι κάθε κράτους μέλους, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η δημοσιονομική θέση της κάθε χώρας. Αυτό θα επιταγχάνεται μέσω της Ανάλυσης Βιωσιμότητας Χρέους (Debt Sustainability Analysis) για την κάθε χώρα από την Επιτροπή.

Με βάση τη μέθοδο αυτή, σε περίπτωση υψηλού δημόσιου χρέους και δημοσιονομικών ελλειμμάτων, αυτά θα μειώνονται με σταδιακό, ρεαλιστικό και φιλικό προς την ανάπτυξη τρόπο, επιτρέποντας την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων σε στρατηγικούς τομείς, όπως η ψηφιακή και η πράσινη μετάβαση.

Από τούδε και στο εξής, στο επίκεντρο του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης θα βρίσκονται τα νέα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά διαρθρωτικά σχέδια. Τα κράτη μέλη θα σχεδιάσουν και θα παρουσιάσουν τα δημοσιονομικά πλάνα στα οποία θα καθορίζονται οι δημοσιονομικοί τους στόχοι, οι μεταρρυθμίσεις προτεραιότητας και επενδύσεις τους, καθώς και μέτρα για την αντιμετώπιση των όποιων ανά χώρα συστάσεων καθώς και τυχόν μακροοικονομικών ανισορροπιών κατά τη διάρκεια μιας περιόδου δημοσιονομικής προσαρμογής. Η «περίοδος προσαρμογής» αναφέρεται στο χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου, μέσω συνδυασμού δημοσιονομικών προσαρμογών, μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, το επίπεδο του χρέους ενός κράτους μέλους τίθεται σε διατηρήσιμη καθοδική πορεία. Τα πλάνα αυτά θα αξιολογηθούν στη συνέχεια από την Επιτροπή και θα εγκριθούν από το Συμβούλιο, βάσει κοινών κριτηρίων της ΕΕ λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων συνθηκών της κάθε χώρας μέλους.

Η ενσωμάτωση των δημοσιονομικών, μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών στόχων σε ένα ενιαίο μεσοπρόθεσμο πλάνο θα συμβάλει στη δημιουργία μιας συνεκτικής και εξορθολογισμένης διεργασίας. Θα ενισχύσει την εθνική κυριότητα παρέχοντας στα κράτη μέλη μεγαλύτερα περιθώρια ελιγμών όσον αφορά τον καθορισμό της δικής τους πορείας δημοσιονομικής προσαρμογής και των μεταρρυθμιστικών και επενδυτικών δεσμεύσεων. Τα κράτη μέλη θα υποβάλουν ετήσιες εκθέσεις προόδου για τη διευκόλυνση της αποτελεσματικότερης παρακολούθησης σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και επιβολής της υλοποίησης των εν λόγω δεσμεύσεων.

Το νέο πλαίσιο φιλοδοξεί να εισαγάγει απλούστερους δημοσιονομικούς κανόνες, με την εισαγωγή της εποπτείας βάσει κινδύνου, η οποία διαφοροποιεί τα κράτη μέλη με βάση την ατομική δημοσιονομική τους κατάσταση. Η προσέγγιση αυτή θα ακολουθεί ένα διαφανές κοινό ενωσιακό πλαίσιο το οποίο θα στηρίζεται σε διασφαλίσεις οι οποίες θα εγγυώνται ότι το χρέος τίθεται σε καθοδική πορεία (διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους) ή θα παρέχει περιθώριο ασφαλείας κάτω από την τιμή αναφοράς ελλείμματος 3 % του ΑΕΠ για το δημοσιονομικό ισοζύγιο, η οποία ορίζεται στη Συνθήκη,

προκειμένου να δημιουργούνται δημοσιονομικά αποθέματα ασφαλείας (διασφάλιση της ανθεκτικότητας των δημοσίων οικονομικών). Ένας ενιαίος επιχειρησιακός δείκτης - ο ρυθμός αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών- θα χρησιμεύσει ως βάση για τη δημοσιονομική εποπτεία, και θα απλουστεύσει τους δημοσιονομικούς κανόνες. Για κράτη μέλη με δημόσιο έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ ή δημόσιο χρέος άνω του 60% του ΑΕΠ, η Επιτροπή θα εκδώσει ειδική για τη χώρα «πορεία αναφοράς». Η πορεία αυτή θα παράσχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη για την κατάρτιση των πλάνων τους και θα διασφαλίσει ότι το χρέος τίθεται σε εύλογη καθοδική πορεία ή παραμένει σε συνετά επίπεδα. Για τα κράτη μέλη με έλλειμμα στο δημοσιονομικό ισοζύγιο κάτω του 3% του ΑΕΠ και δημόσιο χρέος κάτω του 60% του ΑΕΠ, η Επιτροπή θα παράσχει τεχνικές πληροφορίες για να διασφαλιστεί μεσοπρόθεσμα η διατήρηση του ελλείμματος κάτω από την τιμή αναφοράς του 3% του ΑΕΠ.

Επίσης, το νέο πλαίσιο αποσκοπεί στο να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα μέτρα που απαιτούνται για τη διασφάλιση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας και στήριξη της ικανότητας της ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας. Τα κράτη μέλη που δεσμεύονται να υλοποιήσουν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις οι οποίες έχουν σχεδιαστεί για την επίτευξη αυτών των στόχων θα επωφεληθούν από μια πιο σταδιακή περίοδο προσαρμογής, η οποία θα παραταθεί από τέσσερα έτη σε επτά έτη κατ' ανώτατο όριο. Τα μέτρα αυτά πρέπει να συμμορφώνονται με συγκεκριμένα κριτήρια, ιδίως να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδίδονται προς τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου ή να στοχεύουν στην επίτευξη συγκεκριμένων προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ. Οι μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές δεσμεύσεις των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα ληφθούν υπόψη για την παράταση της περιόδου προσαρμογής κατά τον πρώτο γύρο των πλάνων.

Περαιτέρω, το νέο πλαίσιο παρέχει στα κράτη μέλη μεγαλύτερα περιθώρια ελιγμών όσον αφορά την εκπόνηση των πλάνων τους, αλλά θεσπίζει ταυτόχρονα ενισχυμένο καθεστώς εφαρμογής, για να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη τηρούν τις δεσμεύσεις τους. Τα κράτη μέλη θα υποβάλλουν προς αξιολόγηση από την Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις προόδου οι οποίες θα εστιάζουν στην υλοποίηση των δεσμεύσεων που καθορίζονται στα πλάνα τους.

Τονίζεται ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα εκδώσει φέτος ειδικές ανά-χώρα συστάσεις τον ερχόμενο Ιούνιο στη βάση αξιολόγησης των Προγραμμάτων Σταθερότητας και Εθνικών Μεταρρυθμιστικών Προγραμμάτων που θα υποβάλλουν τα κράτη-μέλη τέλος Απριλίου 2024. Ο εποπτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα ασκηθεί τον ερχόμενο Νοέμβριο με Δεκέμβριο, αρχής γενομένης με την υποβολή του «Πλάνου Δημοσιονομικού Προγράμματος 2025» που θα γίνει κανονικά στις 15 Οκτωβρίου 2024 και με την υποβολή του νέου μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού διαρθρωτικού πλάνου της Κυπριακής Δημοκρατίας που αναμένεται να υποβληθεί το ερχόμενο φθινόπωρο, όπως έχει συμφωνηθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΓΕΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

1. Δημοσιονομικές Εξελίξεις 2023

Το 2023, το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης παρουσίασε περαιτέρω βελτίωση 0,4 ποσοστιαίων μονάδων ως ποσοστό του ΑΕΠ, σημειώνοντας πλεόνασμα ύψους 3,1% σε σύγκριση με πλεόνασμα ύψους 2,7% το 2022, απόρροια της αύξησης που παρουσίασαν οι πλείστες κατηγορίες δημοσίων εσόδων, αντικατοπτρίζοντας τη βελτίωση στο οικονομικό περιβάλλον. Σε ονομαστικούς όρους το δημοσιονομικό πλεόνασμα ανήλθε στα €919 εκ. από πλεόνασμα ύψους €729 εκ. το 2022. Το πρωτογενές ισοζύγιο ήταν επίσης πλεονασματικό ύψους €1.349 εκ. (4,5% του ΑΕΠ) σε σύγκριση με το πλεόνασμα ύψους €1.083 εκ. (3,9% του ΑΕΠ) τον προηγούμενο χρόνο.

Αναλυτικότερα, τα δημόσια έσοδα κατά το 2023 παρουσίασαν ετήσια ποσοστιαία μεταβολή 11,9% σε σύγκριση με το 2022, μεγαλύτερη από την αρχικά αναμενόμενη ύψους 10,4% στο πλαίσιο των προβλέψεων του Σχεδίου Δημοσιονομικού Προγράμματος 2024 (ΣΔΠ 2024).¹ Εντούτοις, σε ονομαστικούς όρους τα δημόσια έσοδα το 2023 παρουσίασαν μείωση σε σύγκριση με τις αρχικές εκτιμήσεις κατά €23 εκ. λόγω της αναθεώρησης των στοιχείων δημοσίων εσόδων για το έτος 2022 (μεθοδολογικός χειρισμός κάτω από την κατηγορία 'άλλα έσοδα'). Ως ποσοστό του ΑΕΠ, τα δημόσια έσοδα κατά το 2023 ανήλθαν στο 43,3% σε σύγκριση με εκτίμηση 44,8% στα πλαίσια των προβλέψεων που παρουσιάστηκαν στο ΣΔΠ 2024. Η απόκλιση στα πραγματικά στοιχεία σε σύγκριση με τα αρχικά αναμενόμενα έσοδα για το 2023, κατά -1,5 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, οφείλεται αποκλειστικά στις μεθοδολογικές αλλαγές στα δημοσιονομικά αποτελέσματα του 2022.

Σημαντικότερη συνεισφορά στην αύξηση των δημοσίων εσόδων κατά το 2023 (+3,9 ποσοστιαίες μονάδες) είχαν οι συνεισφορές στα Ταμεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων οι οποίες παρουσίασαν αύξηση 14,5% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, αντικατοπτρίζοντας τη σημαντικά περαιτέρω βελτίωση στην αγορά εργασίας. Ως ποσοστό του ΑΕΠ, η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 12%, οριακά χαμηλότερη σε σύγκριση με 12,2% ως η αρχική πρόβλεψη, λόγω του ψηλότερου από το αρχικά προβλεπόμενο ονομαστικό ΑΕΠ για το υπό αναφορά έτος, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλινε θετικά κατά €50 εκ. περίπου.

Οι εισπράξεις από φόρους στην παραγωγή και εισαγωγές παρουσίασαν θετικό ρυθμό μεταβολής 10%, κυρίως λόγω των αυξημένων εισπράξεων ΦΠΑ, απόρροια της ιδιαίτερα αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας αλλά και της αύξησης της κατανάλωσης σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Σημειώνεται ότι η κατηγορία αυτή εσόδων παρουσίασε σημαντική αύξηση, παρά την απώλεια εσόδων από τους μειωμένους συντελεστές ΦΠΑ από τον Μάιο 2023, καθώς και από τη μείωση στους φόρους κατανάλωσης στα καύσιμα στο πλαίσιο των μέτρων για την αντιμετώπιση των πληθωριστικών πιέσεων, Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 14,9%, χαμηλότερη κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με 15,2% ως η αρχική πρόβλεψη, λόγω της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλινε θετικά κατά περίπου €35 εκ.

Οι εισπράξεις από φόρους επί του εισοδήματος και του πλούτου παρουσίασαν αύξηση 11,7% κατά το 2023 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ η απόκλιση από την εκτίμηση που παρουσιάστηκε στο ΣΔΠ 2024 ήταν αρνητική ύψους 0,3 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ, επίσης λόγω του ψηλότερου ΑΕΠ σε ονομαστικούς όρους κατά το υπό αναφορά έτος σε σύγκριση με την αρχική εκτίμηση. Συγκεκριμένα, η κατηγορία αυτή εσόδων ανήλθε στο 11% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 11,3% ως η αρχική εκτίμηση, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλινε οριακά θετικά κατά €1 εκ.

Η κατηγορία 'άλλα έσοδα' παρουσίασε αύξηση 12,2% σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ παρουσίασε μείωση ½ ποσοστιαίας μονάδας σε σύγκριση με την πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2024, λόγω αλλαγών στο μεθοδολογικό χειρισμό των δημοσιονομικών στοιχείων, και πιο συγκεκριμένα σε ότι αφορά τους μισθούς των αποσπασμένων υπαλλήλων του ΟΚΥνηΥ, και ανήλθε στο 5,5% του ΑΕΠ.

¹ Το ΣΔΠ 2024 υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο 2023

Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2023

	(Εκατομμύρια Ευρώ)			(% ΑΕΠ)*		
	Εκτιμήσεις 2023, (ΣΔΠ 2024)	Τελικά 2	Απόκλιση 2-1	Εκτιμήσεις 2023, (ΣΔΠ 2024)	Τελικά 2	Απόκλιση 2-1
	1			1		
Συνολικά Έσοδα	12.937	12.914	-23	44,8	43,3	-1,5
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	4.402	4.437	35	15,2	14,9	-0,3
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	3.264	3.265	1	11,3	11,0	-0,3
Κοινωνικές εισφορές	3.524	3.574	50	12,2	12,0	-0,2
Άλλα έσοδα	1.746	1.638	-108	6,0	5,5	-0,5
Συνολικές Δαπάνες	12.208	11.995	-213	42,3	40,2	-2,1
Μισθολογικές Απολαβές	3.549	3.587	38	12,3	12,0	-0,3
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.571	1.197	-374	5,4	4,0	-1,4
Κοινωνικές παροχές	4.624	4.533	-91	16,0	15,2	-0,8
Τόκοι	387	430	42	1,3	1,4	0,1
Επιδότησεις	203	164	-39	0,7	0,5	-0,2
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	957	1.042	85	3,3	3,5	0,2
Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	917	1.043	126	3,2	3,5	0,3
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	729	919	190	2,5	3,1	0,6
Πρωτογενές Ισοζύγιο	1.116	1.349	232	3,9	4,5	0,6
Πρωτογενείς Δαπάνες	11.820	11.565	-255	40,9	38,8	-2,1

* το ονομαστικό ΑΕΠ για το 2023 ήταν ύψους €29.807 εκ. Κατά την υποβολή του Σχεδίου Δημοσιονομικού Προγράμματος για το 2024 (ΣΔΠ 2024), η εκτίμηση για το ΑΕΠ για το 2023 ήταν €28.876 εκ.

Οι **δημόσιες δαπάνες**, καθώς επίσης και οι πρωτογενείς δαπάνες, παρουσίασαν αύξηση το 2023 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο της τάξης του 11,3% και 11,5%, αντίστοιχα. Ως ποσοστό του ΑΕΠ οι δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης περιορίστηκαν στο 40,2% από 42,3% του ΑΕΠ σε σύγκριση με την πρόβλεψη η οποία παρουσιάστηκε στο ΣΔΠ 2024, ενώ μείωση παρουσίασαν και σε ονομαστικούς όρους, ύψους €213 εκ., απόρροια της αλλαγής του μεθοδολογικού χειρισμού σε σχέση με πράξεις στο πλαίσιο του ΓεΣΥ.

Τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην αύξηση των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης (συνεισφορά ύψους 3,8 ποσοστιαίες μονάδες) είχαν οι δαπάνες για απολαβές προσωπικού, οι οποίες κατά το έτος αναφοράς παρουσίασαν σημαντική ετήσια ποσοστιαία μεταβολή της τάξης του 12,8% σε σύγκριση με το 2022. Ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν ύψους 12% σε σύγκριση με 12,3% του ΑΕΠ ως η πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2024, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλιναν θετικά κατά €38 εκ. Σημειώνεται ότι τη σημαντικότερη επίδραση στην ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των απολαβών προσωπικού κατά το 2023, είχαν κατά κύριο λόγο, (i) η αύξηση του τιμαριθμικού επιδόματος (+5,3 πμ.), τόσο λόγω του ψηλού πληθωρισμού κατά το 2022 όσο και λόγω του αυξημένου ποσοστού ενσωμάτωσης του στο τιμαριθμικό επίδομα από 50%

σε 66,7% από τον Ιούνιο 2023, (ii) ο τερματισμός της μείωση των απολαβών² στο δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα από 1η Ιανουαρίου 2023 (+2,3 ημ.), (iii) οι αυξημένες πληρωμές για συντάξεις και φιλοδοwhρήματα (+1,8 ημ.), καθώς επίσης (iv) η παραχώρηση προσαυξήσεων (+1 ημ.).

Οι δαπάνες για ενδιάμεση κατανάλωση κατά το 2023 παρουσίασαν μείωση 3,5% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο κυρίως λόγω των μειωμένων δαπανών για αγορά ζωοτροφών. Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή των δαπανών κατά το υπό αναφορά έτος ανήλθε στο 4% του ΑΕΠ αποκλίνοντας αρνητικά κατά 1,4 ποσοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με ποσοστό 5,4% ως η πρόβλεψη στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2024, ενώ σε ονομαστικούς όρους η αρνητική απόκλιση από την πρόβλεψη ήταν ύψους €374 εκ., η οποία κατά κύριο λόγο οφείλεται στην αλλαγή του μεθοδολογικού χειρισμού των πράξεων στο πλαίσιο του ΓεΣΥ.

Οι δαπάνες για κοινωνικές παροχές παρουσίασαν αύξηση 7,6% κατά το 2023, ενώ παράλληλα συνεισέφεραν σημαντικά στην ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των δημόσιων δαπανών με 3 ποσοστιαίες μονάδες. Η αύξηση αυτή οφείλεται κυρίως στις αυξημένες δαπάνες του Οργανισμού Ασφάλισης Υγείας στο πλαίσιο του ΓεΣΥ προς του ιδιώτες πάροχους (+3,5 ημ.) καθώς επίσης στις αυξημένες δαπάνες για συντάξεις γήρατος (+1,9 ημ.). Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή δαπανών ανήλθε στο 15,2% του ΑΕΠ σε σύγκριση με 16% του ΑΕΠ ως η αρχική πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2024, ενώ σε απόλυτους αριθμούς ήταν μειωμένη κατά €91 εκ. σε σύγκριση με την πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2024.

Οι δαπάνες για επιδοτήσεις κατά το 2023 παρουσίασαν αύξηση 17,4% σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, κυρίως λόγω του αυξημένου κόστους της επιδότησης λογαριασμών ηλεκτρικού ρεύματος των καταναλωτών, στο πλαίσιο των μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων των πληθωριστικών τάσεων. Ως ποσοστό του ΑΕΠ η κατηγορία αυτή των δαπανών ανήλθε στο 0,5% σε σύγκριση με 0,7% ως η πρόβλεψη που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του ΣΔΠ 2024, ενώ σε ονομαστικούς όρους απέκλινε αρνητικά κατά €39 εκ.

Οι τόκοι πληρωτέοι παρουσίασαν αύξηση 5,4% το 2023 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ ανήλθαν στο 1,4%, οριακά χαμηλότεροι από 1,3% του ΑΕΠ ως η πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2024. Η κατηγορία 'άλλες τρέχουσες δαπάνες' παρουσίασε αύξηση 17,1% κατά το 2023 σε σύγκριση με το 2022, ενώ σε σύγκριση με την πρόβλεψη που περιλήφθηκε στο ΣΔΠ 2024 παρουσίασε θετική απόκλιση ύψους 0,2 ποσοστιαίων μονάδων του ΑΕΠ και €85 εκ. σε ονομαστικούς όρους.

Παράλληλα, οι κεφαλαιουχικές δαπάνες παρουσίασαν αύξηση 46,2% κατά το 2023 σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο, ενώ σε σύγκριση με τις αρχικές προβλέψεις απέκλιναν θετικά κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, από 3,2% του ΑΕΠ ως η αρχική πρόβλεψη σε 3,5% του ΑΕΠ το τελικό αποτέλεσμα για το 2023.

Το δημόσιο χρέος της Γενικής Κυβέρνησης στο τέλος του 2023 εκτιμάται στα €23.0 δισ. ή περίπου 77,5% του ΑΕΠ σε σύγκριση με €23.8 δισ. ή 86,6% του ΑΕΠ στο τέλος του προηγούμενου χρόνου. Ο δείκτης χρέους έναντι του ΑΕΠ το 2023 παρουσίασε σημαντική πτώση περίπου 9,1 ποσοστιαίων μονάδων ή €740 εκ. σε σύγκριση με το 2022. Αυτό οφείλεται κυρίως στην σημαντική οικονομική ανάκαμψη και το θετικό ρυθμό ανάπτυξης της κυπριακής οικονομίας, καθώς επίσης και στην εφαρμογή μιας ορθολογιστικής στρατηγικής διαχείρισης του δημόσιου χρέους, σε συνδυασμό με μια πειθαρχημένη δημοσιονομική πολιτική. Επιπρόσθετα, αξίζει να σημειωθεί ότι στο τέλος του 2023, ποσοστό 9,5% του ΑΕΠ ισοδυναμεί με το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων που διατηρόταν στο Γενικό Κυβερνητικό Λογαριασμό.

Το αρχικό Ετήσιο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα (ΕΧΠ) 2023 που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο το Νοέμβριο 2022, προέβλεπε μέγιστο ετήσιο δανεισμό για το 2023 μέχρι €1520 εκ.. Η συνετή δημοσιονομική πολιτική, σε συνδυασμό με το θετικό ρυθμό ανάπτυξης της οικονομίας, συνέβαλαν

² Ο περί της Μείωσης των Απολαβών και των Συντάξεων των Αξιωματούχων, Εργοδοτούμενων και Συνταξιούχων της Κρατικής Υπηρεσίας και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα (Τροποποιητικός) Νόμος του 2018 (Ν.94(Ι)/2018).

στην σημαντική αύξηση των εσόδων και στη δημιουργία πλεονασμάτων, που μαζί με την άντληση από την Κ.Ε.ΔΙ.Π.Ε.Σ. ποσού ύψους €280 εκ., διατήρησαν το απόθεμα των ρευστών διαθεσίμων σε ψηλότερα επίπεδα απ' ότι είχαν αρχικά προβλεφθεί. Τελικά, η συνολική χρηματοδότηση του 2023 ανήλθε σε €1163.2 εκ. και προήλθε κυρίως από τις διεθνείς αγορές μέσω της έκδοσης Ευρωπαϊκού Μεσοπρόθεσμου Ομολόγου συνολικού ύψους €1 δισ.. Ποσό ύψους €907.5 εκ. χρησιμοποιήθηκε για την κάλυψη των συνολικών χρηματοδοτικών αναγκών του έτους, το οποίο προήλθε από τα ταμειακά διαθέσιμα. Πιο κάτω φαίνεται αναλυτικά η επιτεύξιμη ετήσια χρηματοδότηση 2023, ανά χρηματοδοτικό εργαλείο, καθώς και το αρχικό ΕΧΠ 2023.

Πηγές Χρηματοδότησης 2023	Αρχικό ΕΧΠ 2023 (Νοέμβριος 2022)	Τελικό ΕΧΠ 2023
Χρηματοδοτικό Εργαλείο	σε εκ. ευρώ	σε εκ. ευρώ
Γραμμάτια Δημοσίου ³	300	19.8
Ομόλογα για φυσικά πρόσωπα	40	20.6
Ομόλογα εξωτερικού (EMTN)	1000	1000
Δάνεια από ΕΤΕ-ΤΑΣΕ	180	122.8
Σύνολο καθαρής ετήσιας χρηματοδότησης Ιαν.-Δεκ. 2023	1520	1163.2

Σημείωση: Όλα τα αναφερόμενα ποσά αποτελούν το μέγιστο όριο δανεισμού για κάθε χρηματοδοτικό εργαλείο (Πηγή: ΓΔΔΧ)

Επιπλέον, κατά το 2023, επιτεύχθηκε ένα πιο ανθεκτικό χαρτοφυλάκιο δημόσιου χρέους με πολύ χαμηλό κίνδυνο ρευστότητας και διατήρηση της μέσης εναπομείνας διάρκειας του χρέους, πάνω από τον στόχο που τέθηκε στην Μεσοπρόθεσμη Στρατηγική Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους (ΜΣΔΔΧ). Το μέσο σταθμικό κόστος του δημόσιου χρέους συγκρατήθηκε σε χαμηλά επίπεδα, παρά τις συνεχιζόμενες αυξήσεις του βασικού επιτοκίου από την ΕΚΤ, στην προσπάθεια της να αντιμετωπίσει τις πληθωριστικές τάσεις.

Όσον αφορά τις πιστοληπτικές αξιολογήσεις, σημειώνεται ότι κατά το 2023, τρεις από τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης προχώρησαν σε αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του μακροπρόθεσμου χρέους της Κυπριακής Δημοκρατίας, δύο εκ των οποίων κατά μια βαθμίδα, εντός της επενδυτικής κατηγορίας, ενώ ο τρίτος, ο οίκος Moody's, κατά δύο βαθμίδες. Ο τέταρτος οίκος, ο οίκος S&P's επιβεβαίωσε την πιστοληπτική ικανότητα του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου της Δημοκρατίας στην επενδυτική κατηγορία, διαμορφώνοντας την προοπτική από σταθερή σε θετική. Να σημειωθεί ότι ο οίκος Moody's ήταν ο τελευταίος οίκος που διατηρούσε την Κύπρο στην μη επενδυτική κατηγορία, οπότε με τη διπλή αναβάθμιση επιτεύχθηκε η επαναφορά του αξιόχρεου του μακροπρόθεσμου ομολόγου στην επενδυτική κατηγορία από όλους τους οίκους αξιολόγησης. Επιπρόσθετα ο οίκος Fitch, τον Δεκέμβριο του 2023, διαμόρφωσε την προοπτική από σταθερή σε θετική.

Τέλος το Ετήσιο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα 2024 προβλέπει χρηματοδοτικές ανάγκες της τάξεως των €1.3 δισ., ενώ από τη συνολική λήξη χρέους (€2.1 δισ.), ποσό ύψους €1.85 δισ. αφορά λήξη χρέους σε ομόλογα EMTN μακροπρόθεσμης διάρκειας. Η κύρια πηγή χρηματοδότησης για το 2024, με βάση το ΕΧΠ 2024, προέρχεται από τη διεθνή αγορά μέσω της έκδοσης ενός ομολόγου EMTN, ενώ η υπόλοιπη χρηματοδότηση θα προέλθει μέσω εκταμιεύσεων διμερών δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Αναπτύξεως του Συμβουλίου της Ευρώπης. Τέλος ένα μικρό μέρος της χρηματοδότησης θα προκύψει μέσω της έκδοσης ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα αλλά και μέσω της έκδοσης Γραμματίων Δημοσίου.

³ Ποσό ύψους €300 εκ. αφορά το μέγιστο εκκρεμές ποσό χρέους σε κυλιόμενη τριμηνιαία βάση κατά τη διάρκεια του έτους

2. Δημοσιονομικές Προοπτικές 2024

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών για το 2024 το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να παραμείνει πλεονασματικό ύψους €903 εκ. ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτιμάται στο 2,9%, σε σύγκριση με πλεόνασμα €919 εκ. (3,1% του ΑΕΠ) τον προηγούμενο χρόνο. Το πρωτογενές ισοζύγιο εκτιμάται να επίσης πλεονασματικό ύψους €1.342 εκ. (4,3 % του ΑΕΠ) το 2024 σε σύγκριση με πρωτογενές πλεόνασμα ύψους €1.349 εκ. (4,5% του ΑΕΠ) το 2023.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα στοιχεία των λογαριασμών της Γενικής Κυβέρνησης για το 2023 καθώς και τις αναθεωρημένες εκτιμήσεις για το 2024:

Δημοσιονομικό Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης 2023, εκτιμήσεις 2024

	(Εκατομμύρια Ευρώ)		
	Στοιχεία 2023	Εκτίμηση ³ 2024	ετήσια % μεταβολή
	1	2	2-1
Συνολικά Έσοδα	12.914	14.114	9,3
Φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών	4.437	4.674	5,3
Φόροι επί του εισοδήματος και του πλούτου	3.265	3.460	6,0
Κοινωνικές εισφορές	3.574	4.170	16,7
Άλλα έσοδα	1.638	1.811	10,5
Συνολικές Δαπάνες	11.995	13.211	10,1
Μισθολογικές Απολαβές	3.587	4.059	13,2
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.197	1.248	4,3
Κοινωνικές παροχές	4.533	4.967	9,6
Τόκοι	430	439	2,2
Επιχορηγήσεις	164	135	-17,4
Άλλες τρέχουσες δαπάνες	1.042	1.214	16,5
Κεφαλαίουκικές Δαπάνες	1.043	1.149	10,1
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	919	903	
% του ΑΕΠ	3,1	2,9	
Πρωτογενές Ισοζύγιο	1.349	1.342	
% του ΑΕΠ	4,5	4,3	
Πρωτογενείς Δαπάνες	11.565	12.772	
% του ΑΕΠ	38,8	40,5	

³ Εκτιμήσεις Υπουργείου Οικονομικών, Μάιος 2024. Πιθανές διαφοροποιήσεις στις προβλέψεις που παρουσιάστηκαν στο Πρόγραμμα Σταθερότητας 2024-2027 οφείλονται σε αναθεώρηση στοιχείων καθώς και σε νέα διαθέσιμη πληροφόρηση.

3. Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΜΔΠ) 2025-2028 – Γενική Κυβέρνηση

Με βάση το μακροοικονομικό σενάριο του Υπουργείου Οικονομικών, το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2025 προβλέπεται ότι θα είναι πλεονασματικό ύψους €936 εκ., ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 2,8%, χαμηλότερο κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ σε σύγκριση με την πρόβλεψη για το δημοσιονομικό αποτέλεσμα κατά τον τρέχοντα χρόνο. Μεσοπρόθεσμα, το δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να παραμείνει πλεονασματικό παρουσιάζοντας οριακή επιδείνωση, και να κυμανθεί στο 2,4% ου ΑΕΠ κατά μέσο όρο κατά την περίοδο 2026-2028.

Με βάση τα πιο πάνω, οι προβλέψεις σε σχέση με τα δημόσια οικονομικά, έχουν ως εξής:

Έτος	Πρωτογενές Ισοζύγιο (€εκ.)	Πρωτογενές Ισοζύγιο (% ΑΕΠ)
2022	1.166	4,2
2023	1.349	4,5
2024 ^ε	1.342	4,3
2025 ^π	1.419	4,3
2026 ^π	1.394	4,0
2027 ^π	1.374	3,7
2028 ^π	1.359	3,5

ε: εκτίμηση, π: πρόβλεψη

Παράλληλα, με βάση το μακροοικονομικό σενάριο, τα έσοδα και οι πρωτογενείς δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης για την περίοδο 2024-2028, προβλέπονται ως ακολούθως:

Έτος	2022	2023	2024 ^ε	2025 ^π	2026 ^π	2027 ^π	2028 ^π
Δημόσια Έσοδα	11.540	12.914	14.114	14.812	15.425	15.538	16.151
Πρωτογενείς Δαπάνες	10.374	11.565	12.772	13.392	14.031	14.163	14.792
Πρωτογενές Ισοζύγιο	1.166	1.349	1.342	1.419	1.394	1.374	1.359

ε: εκτίμηση, π: πρόβλεψη

Αναλυτικότερα, τα **δημόσια έσοδα** της Γενικής Κυβέρνησης το 2024 αναμένεται να ανέλθουν στα €14.114 εκ. σε σύγκριση με €12.914 εκ. τον προηγούμενο χρόνο παρουσιάζοντας αύξηση 9,3%, κυρίως λόγω της αύξησης των εισφορών στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, απόρροια της αύξησης των ποσοστών εισφορών από 1η Ιανουαρίου 2024 με βάση τον περί των Κοινωνικών Ασφαλίσεων Νόμο.

Το 2025, ο ρυθμός αύξησης των **δημόσιων εσόδων** προβλέπεται να φθάσει το 4,9% στη βάση της αναμενόμενης περαιτέρω αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ κατά την περίοδο 2026-2028 τα δημόσια έσοδα αναμένεται να αυξηθούν κατά 2,9%, κατά μέσο όρο. Αναλυτικότερα:

Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης, 2023-2028

	2023	2024	%	2025	%	2026	%	2027	%	2028	%
	τελικά	εκτίμ.		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ	
	€ εκ	€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ	
	1	2	2/1	3	3/2	4	4/3	5	5/4	6	6/5
Φόροι στην Παραγωγή και στις Εισαγωγές	4.437	4.674	5,3	4.921	5,3	5.138	4,4	5.351	4,1	5.569	4,1
Φόροι στο Εισόδημα και τον Πλούτο	3.265	3.460	6,0	3.642	5,2	3.841	5,5	4.021	4,7	4.220	5,0
Εισφορές στην Κοινωνική Ασφάλιση	3.574	4.170	16,7	4.342	4,1	4.522	4,1	4.542	0,4	4.721	3,9
Εισόδημα από Περιουσία (Τόκοι, μερίσματα, μετοχές)	134	134	0,0	134	0,0	134	0,0	134	0,0	134	0,0
Άλλα Έσοδα (παροχή υπηρεσιών, τρέχουσες κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις)	1.504	1.677	11,5	1.773	5,8	1.790	1,0	1.490	-16,8	1.507	1,1
Σύνολο	12.914	14.114	9,3	14.812	4,9	15.425	4,1	15.538	0,7	16.151	3,9

Οι **πρωτογενείς δαπάνες** κατά το 2024 αναμένεται να παρουσιάσουν αύξηση 10,4% σε σύγκριση με το 2023, κυρίως λόγω των αναμενόμενα αυξημένων δαπανών για απολαβές προσωπικού καθώς επίσης για κοινωνικές παροχές.

Το 2025 ο ρυθμός ανάπτυξης των πρωτογενών δημόσιων δαπανών αναμένεται να είναι της τάξης του 4,9%, ενώ κατά την περίοδο 2026-2028 οι δημόσιες δαπάνες αναμένεται να αυξηθούν κατά 3,4%, κατά μέσο όρο. Αναλυτικότερα:

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης, 2023-2028

	2023	2024	%	2025	%	2026	%	2027	%	2028	%
	τελικά	εκτίμ.		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ		πρόβλ	
	€ εκ	€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ		€ εκ	
	1	2	2/1	3	3/2	4	4/3	5	5/4	6	6/5
Απολαβές Προσωπικού	3.587	4.059	13,2	4.259	4,9	4.472	5,0	4.557	1,9	4.770	4,7
Ενδιάμεση Κατανάλωση	1.197	1.248	4,3	1.307	4,7	1.362	4,2	1.382	1,5	1.437	4,0
Κοινωνικές Παροχές	4.533	4.967	9,6	5.321	7,1	5.665	6,5	5.977	5,5	6.290	5,2
Πληρωμές Τόκων	430	439	2,2	483	10,1	476	-1,6	486	2,1	479	-1,5
Επιχορηγήσεις	164	135	-17,4	109	-19,2	82	-25,2	82	0,0	82	0,0
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	1.043	1.149	10,1	1.187	3,3	1.300	9,6	1.136	-12,6	1.250	10,0
Άλλες	1.042	1.214	16,5	1.210	-0,3	1.150	-5,0	1.028	-10,5	963	-6,3
Σύνολο	11.995	13.211	10,1	13.876	5,0	14.507	4,6	14.649	1,0	15.271	4,2
Πρωτογενείς Δαπάνες	11.565	12.772	10,4	13.392	4,9	14.031	4,8	14.163	0,9	14.792	4,4

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ - ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 2025 ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ (ΜΔΠ) 2025-2028

Τα δημόσια έσοδα της Κεντρικής Κυβέρνησης αναμένεται την επόμενη τετραετία να αυξηθούν σε συνάρτηση με την οικονομική δραστηριότητα και να διαμορφωθούν ως ακολούθως:

Συνολικά Έσοδα Κεντρικής Κυβέρνησης 2023-2028 (Προϋπολογισμός)

	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
		Π/Υ	Εκτίμηση	ΜΔΠ	ΜΔΠ	ΜΔΠ	ΜΔΠ
Άμεσοι Φόροι	3.258	3.656	3.396	3.569	3.748	3.918	4.094
Έμμεσοι Φόροι	4.075	4.398	4.268	4.450	4.636	4.828	5.028
Μη Φορολογικά Έσοδα	1.387	1.838	1.467	1.556	1.546	1.331	1.282
ΣΥΝΟΛΟ	8.720	9.892	9.131	9.575	9.930	10.078	10.404

Λαμβάνοντας υπόψη τις εκτιμήσεις των εσόδων, καθώς και τους δημοσιονομικούς στόχους, το συνολικό ανώτατο όριο δαπανών για την κεντρική κυβέρνηση μεσοπρόθεσμα καθορίζεται στα €10.114 εκ. (2025), €10.271 εκ. (2026), €10.016 εκ. (2027) και €10.517 εκ. (2028). Λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες της πολιτικής, όπως περιγράφονται στη Δήλωση Κυβερνητικής Πολιτικής στο Κεφάλαιο 1 και τη Δήλωση Πολιτικής Απασχόλησης στο Κεφάλαιο 3 πιο πάνω, τα ανώτατα όρια δαπανών ανά Υπουργείο/Υφυπουργείο/Υπηρεσία, χωρίς τις αποπληρωμές δανείων και των τόκων διαμορφώνονται ως ακολούθως:

Συνολικές Δαπάνες κατά Υπηρεσία/Υπουργείο/Υφυπουργείο)⁵

Υπηρεσία/ Υπουργείο/ Υφυπουργείο	Πραγμ. Δαπ. 2023 € εκ.	Εγκερ. Προϋπολ. 2024 € εκ.	ΜΔΠ 2025 € εκ.	ΜΔΠ. 2026 € εκ.	ΜΔΠ 2027 € εκ.	ΜΔΠ 2028 € εκ.
Συνταγματικές Εξουσίες ⁶	89	100	105	107	111	117
Συνταγματικές Υπηρεσίες	52	38	42	42	42	44
Ανεξάρτητες Υπηρεσίες	34	34	33	33	33	35
Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής	74	160	160	131	118	124
Υφυπουργείο Τουρισμού	83	65	66	66	66	69
Υφυπουργείο Ναυτιλίας	14	19	18	18	17	18
Υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας	584	614	642	642	640	672
Υφυπουργείο Πολιτισμού	37	51	58	55	54	57
Υφυπουργείο Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας ⁶	-	1	38	44	44	46
Υπουργείο Άμυνας	517	553	588	594	589	619
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	435	401	516	456	444	466
Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως	386	452	468	476	470	494
Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας	120	199	210	139	108	114
Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	756	800	884	931	985	1.034
Υπουργείο Εσωτερικών	599	744	716	677	671	704
Υπουργείο Εξωτερικών	87	111	119	122	124	130
Υπουργείο Οικονομικών	1.457	2.065	1.939	2.193	1.997	2.097
Γενικό Λογιστήριο	61	118	117	118	103	108
Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας	1.297	1.448	1.493	1.507	1.498	1.573
Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων	427	452	523	506	469	493
Υπουργείο Υγείας	1.257	1.292	1.380	1.414	1.432	1.504
Σύνολο	8.366	9.717	10.114	10.271	10.016	10.517

⁵ Συνολικές δαπάνες κατά Συνταγματική Υπηρεσία – Ανεξάρτητες Υπηρεσίες/Υπουργείο/Υφυπουργείο/Γενικό Λογιστήριο εξαιρουμένων των αποπληρωμών δανείων και των δαπανών για τόκους.

⁶ Περιλαμβανομένης της ΒτΑ.

⁷ Ως ισχύει στον περί της ίδρυσης Υφυπουργείου Μετανάστευσης και Διεθνούς Προστασίας και Συναφών Θεμάτων Νόμο 2024 (Ν.23(Ι)/2024).

Ο καθορισμός των πιο πάνω οροφών δαπανών με βάση τα σημερινά δεδομένα και τις τρέχουσες εκτιμήσεις συμβάλλει στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων.

Τονίζεται ότι, τα συνολικά ανώτατα όρια δαπανών διαμορφώνονται στη βάση των δημοσιονομικών δυνατοτήτων και ως εκ τούτου, δεν θα πρέπει να προωθούνται πολιτικές και να αναλαμβάνονται δεσμεύσεις πέραν των ορίων δαπανών που καθορίζονται στα πλαίσια του ΣΠΔΠ.

Οποιαδήποτε απόκλιση από τα ανώτατα όρια δαπανών θέτει σε αμφιβολία την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και κατ' επέκταση την αξιοπιστία της κυπριακής οικονομίας. Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια του 2025 θα πρέπει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια ώστε να μην υποβιβάζονται νέες προτάσεις πολιτικής προς το Υπουργικό Συμβούλιο που συνεπάγονται πρόσθετο δημοσιονομικό κόστος. Η υποβολή νέων προτάσεων από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/ Τμήματα/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες θα πρέπει να εντάσσεται στη διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού και εντός των καθορισμένων ανώτατων οροφών. Μόνο σε εξαιρετικές και απρόβλεπτες περιπτώσεις θα εξετάζονται νέες προτάσεις μετά την έγκριση του προϋπολογισμού με την προϋπόθεση ότι οι αναγκαίες πιστώσεις θα καλύπτονται από εξοικονομήσεις χωρίς να διαφοροποιείται η συνολική οροφή του προϋπολογισμού και κατ' επέκταση να επηρεάζεται η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων (με πλήρη ανάλυση του ετησίου και μεσοπρόθεσμου κόστους που η πρόταση συνεπάγεται).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Το ΣΠΔΠ 2025-2028 ετοιμάστηκε αφού έλαβε υπόψη τόσο τις τρέχουσες οικονομικές εξελίξεις της κυπριακής οικονομίας, όσο και τις μακροοικονομικές προβλέψεις και τους δημοσιονομικούς στόχους που έχουν τεθεί.

Σημειώνεται ταυτόχρονα η ύπαρξη κινδύνων, οι οποίοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν το βασικό μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικοί στόχοι.

Πιο συγκεκριμένα, οι σημαντικότεροι κίνδυνοι απορρέουν από τις γεωπολιτικές εξελίξεις στην Ουκρανία, μετά από την εισβολή από τη Ρωσία καθώς και από τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή. Οι δύο αυτοί πόλεμοι έχουν αυξήσει σε μεγάλο βαθμό την αβεβαιότητα διεθνώς, ενώ έχουν οδηγήσει τα επίπεδα πληθωρισμού σε ψηλά επίπεδα, με συνεπακόλουθο, μεταξύ άλλων, τη σημαντική άνοδο των επιτοκίων. Η έκβαση τους, θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την εξέλιξη της παγκόσμιας οικονομίας τα επόμενα χρόνια.

Πιέσεις ενδέχεται να ασκηθούν και από το υπερβολικό κόστος που προκύπτει από την αυξημένη ροή μεταναστών.

Επίσης, η συμπερίληψη νομικών και φυσικών προσώπων από την Κύπρο στις λίστες κυρώσεων των Η.Π.Α. και του Η.Β., συνεχίζει να επηρεάζει τον τομέα παροχής υπηρεσιών στην Κύπρο. Σε περίπτωση επανάληψης του φαινομένου αυτού, το πλήγμα ενδέχεται να ενταθεί.

Οι εξελίξεις στον τραπεζικό τομέα εξακολουθούν να θεωρούνται πιθανή πηγή κινδύνου κυρίως λόγω του ακόμη υψηλού (παρά τη σημαντική πρόοδο) ποσοστού των μη εξυπηρετούμενων δανείων (ΜΕΔ). Δεδομένης της εισβολής στην Ουκρανία, των κυρώσεων που επιβλήθηκαν των επιπτώσεων στην πραγματική οικονομία και της ανόδου των βασικών επιτοκίων, δεν μπορεί να αποκλειστεί μια αύξηση των ΜΕΔ. Από την άλλη, γίνονται συνεχώς σημαντικά βήματα προς την αποτελεσματική μείωση του επιπέδου των ΜΕΔ, ενώ το τραπεζικό σύστημα υποστηρίζεται από ανθεκτική κεφαλαιακή θέση και πλεονάζουσα ρευστότητα.

Επιπρόσθετα, δυνητικό κίνδυνο αποτελεί η επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών από το ΓεΣΥ, κυρίως μέσω των ελλειμμάτων του ΟΚΥΝΥ, τα οποία δύναται να καλύπτει το κράτος κατά τα πρώτα 6 χρόνια λειτουργίας του, οι εργασίες του οποίου έχουν επιβαρυνθεί ιδιαίτερα λόγω της πανδημίας.

Από την άλλη πλευρά, οι μακροοικονομικές προβλέψεις βασίζονται σε μερική μόνο συμπερίληψη του αντικτύπου των επενδύσεων που αναμένεται να υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Πρόσθετες νέες επενδύσεις πέραν του Σχέδιου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δεν συνυπολογίζονται πλήρως στο βασικό σενάριο, λόγω του ότι είναι δύσκολο στο παρόν στάδιο να ποσοτικοποιηθεί η ετήσια επίπτωση. Οι επενδύσεις αυτές έχουν σχέση με τον τομέα της ενέργειας, την υγεία και την εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΔΗΛΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ

Στα πλαίσια της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών, περιλαμβάνεται και ο εκσυγχρονισμός του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Οι ευρύτερες μεταρρυθμίσεις που προωθούνται σε συνεχή βάση στον δημόσιο τομέα, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, διαρθρωτικές αλλαγές στην οργάνωση και λειτουργία των δημόσιων οργανισμών καθώς και στην ανάπτυξη και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού τους, στοχεύουν στη δημιουργία μιας σύγχρονης και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης που να επιτελεί με επάρκεια και επαγγελματισμό το έργο της και να εξυπηρετεί με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο τη χώρα και τους πολίτες της.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ

Η ανάγκη για μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση είναι συνεχής, ώστε να επιτυγχάνονται τα προσδοκώμενα αποτελέσματα με τους ελάχιστους δυνατούς πόρους, σε ένα υγιές δημοσιονομικό πλαίσιο. Για τον σκοπό, αυτό οι οργανισμοί του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα προωθούν δράσεις εκσυγχρονισμού, οι οποίες περιλαμβάνουν απλοποίηση και μηχανογράφηση των ακολουθούμενων διαδικασιών και αξιοποίηση με πιο ευέλικτο τρόπο του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού, με απώτερο σκοπό την επιτυχή και έγκαιρη υλοποίηση των στρατηγικών τους στόχων και της ευρύτερης κυβερνητικής πολιτικής. Οι εν λόγω δράσεις εντάσσονται στα Στρατηγικά Σχέδια των Υπουργείων / Υφυπουργείων αλλά και σε Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα / Σχέδια από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Η διάρθρωση του μισθολογίου στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, και οι υφιστάμενες πρακτικές και συστήματα προαγωγών/ ανέλιξης, κινητικότητας προσωπικού και διοίκησης απόδοσης και αμοιβών επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα. Οι μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη στοχεύουν στα ακόλουθα:

(α) Διασφάλιση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, μέσω του εξορθολογισμού του κρατικού μισθολογίου καθώς και της υλοποίησης της κυβερνητικής πολιτικής για κάλυψη των αναγκών της δημόσιας υπηρεσίας σε προσωπικό μέσω της πλήρωσης μόνιμων θέσεων και όχι μέσω της πρόσληψης Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου (ΕΟΧ)

Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου, η πολιτική απασχόλησης συνεχίζει να αποσκοπεί στη συγκράτηση της συνολικής απασχόλησης στον δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ώστε να επιτυγχάνεται η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, εντός του πλαισίου της οικονομικής ανάπτυξης. Οι πολιτικές και τα μέτρα που συμβάλλουν στην τήρηση της δέσμευσης αυτής, είναι τα ακόλουθα:

► Διατήρηση του Μηχανισμού που ρυθμίζει τη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης του Κρατικού Μισθολογίου (απολαβές και συντάξεις) για συγκράτησή του σε βιώσιμα επίπεδα κλειδώνοντας παράλληλα τις διορθώσεις που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία έτη. Συγκεκριμένα, με τις συμφωνίες πλαίσιο για το 2017 - 2018 της Κυβέρνησης με τις συνδικαλιστικές οργανώσεις, είχε εισαχθεί Μηχανισμός ο οποίος ρύθμιζε και καθόριζε ανώτατο όριο στην παραχώρηση γενικών αυξήσεων, τιμηθμικών αυξήσεων ή / και μισθοδοτικών προσαυξήσεων σε μισθούς και συντάξεις της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ανώτατο όριο στην αύξηση του Κρατικού Μισθολογίου γενικότερα), συνυπολογίζοντας:

- τα οικονομικά δεδομένα όπως αυτά εκφράζονται από τη μεταβολή του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος σε ονομαστικούς όρους και

- μεταβολές του Κρατικού Μισθολογίου που οφείλονται σε αλλαγές:

- (i) του αριθμού των απασχολούμενων,

- (ii) του αριθμού αφυπηρετήσεων και δικαιούχων σε συνταξιοδοτικά ωφελήματα,

- (iii) της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής των απολαβών και συντάξεων, και

- (iv) των μισθοδοτικών προσαυξήσεων.

- Διενέργεια μελέτης για το κρατικό μισθολόγιο σε συνεργασία με ανεξάρτητους συμβούλους / εμπειρογνώμονες με στόχο:

- την αξιολόγηση της υφιστάμενης δομής και διάρθρωσής του,

- τον εντοπισμό βέλτιστων πρακτικών που ακολουθούν άλλες χώρες,

- τον εντοπισμό και διόρθωση τυχόν προβλημάτων ή στρεβλώσεων που ενδεχομένως παρουσιάζει, και

- τη διατήρησή του σε διαχρονικά βιώσιμα δημοσιονομικά επίπεδα.

- Κάλυψη των αναγκών της δημόσιας υπηρεσίας σε προσωπικό μέσω της πλήρωσης μόνιμων θέσεων και όχι μέσω της πρόσληψης Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου (ΕΟΧ). Στο πλαίσιο αυτό, καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για σταδιακή μείωση των οροφών για πρόσληψη / απασχόληση έκτακτου προσωπικού στις εξαιρέσεις που περιλαμβάνονται στο Άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου μέσω επόμενων Προϋπολογισμών, σε συνάρτηση με την πλήρωση κενών μόνιμων θέσεων και τον τερματισμό της απασχόλησης ΕΟΧ με τη λήξη των συμβολαίων ή νωρίτερα. Επιπρόσθετα, δεν θα προωθείται αντικατάσταση ΕΟΧ, σε περίπτωση αποχώρησης τους από την υπηρεσία για οποιοδήποτε λόγο, εκτός από τις περιπτώσεις που καταγράφονται στο άρθρο 16 του περί Προϋπολογισμού Νόμου.

- Αξιοποίηση των διαθέσιμων εργασιών κινητικότητας του προσωπικού, τόσο εντός και μεταξύ των Υπουργείων / Υφυπουργείων / Ανεξάρτητων Υπηρεσιών, όσο και στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα, για κάλυψη αναγκών στελέχωσης.

- Κατά τη δημιουργία νέων / πρόσθετων θέσεων εφαρμογή, κατά το δυνατό, της πολιτικής της κατάργησης ίσως αξίας άλλων θέσεων ή σημείωση με διπλό σταυρό για κατάργηση με την κένωσή τους ή / και μείωση της πρόνοιας στον Προϋπολογισμό για την αγορά υπηρεσιών ή απασχόληση ΕΟΧ για κάλυψη σχετικών αναγκών, ώστε να μην προκύπτει κατά το δυνατό πρόσθετη δαπάνη.

(β) Επίτευξη ενός αποδοτικού και αποτελεσματικού δημόσιου τομέα

Στο πλαίσιο υλοποίησης του πιο πάνω στόχου, μέτρα που προωθούνται αφορούν στα πιο κάτω:

- Ενέργειες για εφαρμογή νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων, το οποίο συνδέεται με την υπηρεσιακή ανέλιξή τους και που επίσης στοχεύει στην ανάπτυξη και βελτίωση της απόδοσης των υπαλλήλων όλων των βαθμίδων, βάσει των νέων περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών (Κ.Δ.Π. 28/2022) που εγκρίθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022. Οι νέοι Κανονισμοί προβλέπουν για αξιολόγηση των υπαλλήλων με βάση καθορισμένα κριτήρια και αναλυτικό πλαίσιο ικανοτήτων/δεξιοτήτων, ανάλογα με το ιεραρχικό επίπεδο των υπαλλήλων και θα εφαρμοστούν για πρώτη φορά για την αξιολόγηση των υπαλλήλων για το έτος 2023.

- Εφαρμογή των τροποποιήσεων που εισήχθησαν με τον περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Τροποποιητικό) Νόμο του 2022, που ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022, με τις οποίες δημιουργείται νέα κατηγορία θέσεων

«Διατμηματικής Προαγωγής», που περιλαμβάνει τις θέσεις της δημόσιας υπηρεσίας στην Κλίμακα Α13(ii) του κυβερνητικού μισθολογίου (με ισχύ από 1.1.2024), στις οποίες θα μπορούν να προαχθούν υπάλληλοι που υπηρετούν οπουδήποτε στη δημόσια υπηρεσία σε θέση στο αμέσως κατώτερο μισθοδοτικό επίπεδο των επιστημονικών δομών θέσεων ή των επαγγελματικών δομών θέσεων, ανάλογα με την περίπτωση (εξαιρουμένων των θέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων, της Δικαστικής Υπηρεσίας, της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και της Εξωτερικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας), και εισάγονται νέες ρυθμίσεις αναφορικά με τον διορισμό ερευνητών λειτουργών για διερεύνηση πειθαρικών παραπτωμάτων δημόσιων υπαλλήλων.

► Αναγκαίες ενέργειες για εφαρμογή των νέων διατάξεων για την αξιολόγηση και επιλογή υποψηφίων από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας, που εισάγονται με τον περί Αξιολόγησης Υποψηφίων για Προαγωγή, Διατμηματική Προαγωγή και Πρώτο Διορισμό και Προαγωγή στη Δημόσια Υπηρεσία Νόμο του 2022 (Ν.2(Ι)/2022), ο οποίος ψηφίστηκε από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας ημερομηνίας 21.1.2022. Με τον Νόμο αυτό εισάγεται νέο πλαίσιο για την αξιολόγηση και επιλογή υποψηφίων για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας (δηλαδή των θέσεων Προαγωγής, Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής), το οποίο θα τεθεί σε ισχύ από την 1.1.2024. Το νέο αυτό πλαίσιο αποσκοπεί στην επιλογή των καταλληλότερων υποψηφίων, οι οποίοι να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα καθήκοντα και ευθύνες της κάθε θέσης, ανάλογα και με το ιεραρχικό της επίπεδο, με βάση τις αρχές της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας. Στο πλαίσιο αυτό εισάγονται εργαλεία αξιολόγησης των υποψηφίων για θέσεις στις μισθολογικές κλίμακες Α13(ii) και άνω, οι οποίες αφορούν τις μεσο-διευθυντικές και διευθυντικές θέσεις της δημόσιας υπηρεσίας (θέσεις Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής), με τη ρύθμιση για αξιολόγηση των υποψηφίων σε Εξεταστικά Κέντρα που θα οργανώνονται από την Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας ή από άλλους φορείς στους οποίους θα αναθέτει την οργάνωσή τους η Επιτροπή. Εισάγεται, επίσης, ρύθμιση για μοριοδότηση των κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων για πλήρωση των ανελικτικών θέσεων της δημόσιας υπηρεσίας, με αυξημένη βαρύτητα στην αξιολόγηση των υποψηφίων στο Εξεταστικό Κέντρο, για τις θέσεις που προβλέπεται η εφαρμογή τους (θέσεις Διατμηματικής Προαγωγής και Πρώτου Διορισμού και Προαγωγής). Για τις υπόλοιπες ανελικτικές θέσεις (θέσεις Προαγωγής), στα χαμηλότερα ιεραρχικά επίπεδα, αυξημένη βαρύτητα έχει το κριτήριο της αξιολόγησης της απόδοσης των υποψηφίων, βάσει των νέων περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Αξιολόγηση Υπαλλήλων) Κανονισμών του 2022.

► Την υλοποίηση του Έργου «Ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας και του στρατηγικού ρόλου του ΤΔΔΠ και ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των Διοικήσεων των Υπουργείων/ Υφυπουργείων για καλύτερη εφαρμογή πολιτικών διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού και δημόσιας διοίκησης», το οποίο περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας κάτω από τον Άξονα 3.4 «Εκσυγχρονισμός δημόσιας υπηρεσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελεσματική δικαιοσύνη και μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς». Στο πλαίσιο του Έργου καταρτίστηκε Σχέδιο Δράσης για την αποτελεσματική διαχείριση θεμάτων ανθρώπινου δυναμικού στη δημόσια διοίκηση, με συγκεκριμένες ενέργειες και χρονοδιαγράμματα, για την περίοδο 2022-2025. Το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, ενέργειες για τη διαχείριση θεμάτων ανθρώπινου δυναμικού και άλλων οριζοντίων θεμάτων και την παροχή κατάλληλων εργαλείων και υλικού για καθοδήγηση, εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού τους.

► Ενέργειες για υλοποίηση της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 30.08.2023 για σχεδιασμό και εφαρμογή ευέλικτων μορφών απασχόλησης στη δημόσια υπηρεσία μέχρι το τέλος του τέταρτου τριμήνου του 2024, που περιλαμβάνεται ως μεταρρύθμιση στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2026 (Μεταρρύθμιση 2) στα πλαίσια του Άξονα 3.4 «Εκσυγχρονισμός δημόσιας υπηρεσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης, αποτελεσματική δικαιοσύνη και μέτρα καταπολέμησης της διαφθοράς». Το Υπουργικό Συμβούλιο, στη βάση εισηγήσεων μελέτης που προηγήθηκε από ιδιωτική εταιρεία, αποφάσισε στην εν λόγω συνεδρία του να εγκρίνει τον σχεδιασμό των πιο κάτω ρυθμίσεων για ευέλικτες μορφές απασχόλησης στη δημόσια υπηρεσία:

(α) εφαρμογή της μεικτής τηλεργασίας (υβριδικό μοντέλο εργασίας), δηλαδή, δυνατότητα για τηλεργασία ορισμένες μέρες τη βδομάδα ή/και για κάποια συνεχόμενη περίοδο μέσα στον χρόνο,

όταν αυτό μπορεί να εξυπηρετεί συγκεκριμένο υπηρεσιακό σκοπό (π.χ. διεκπεραίωση συγκεκριμένου έργου/μελέτης), με γνώμονα να μην επηρεάζεται η εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας και σε κάθε περίπτωση κατόπιν έγκρισης του οικείου Προϊστάμενου Τμήματος,

(β) εφαρμογή μειωμένης απασχόλησης μέχρι 2 ώρες το μέγιστο για όσους καλύπτονται από τον περί Αδειών (Πατρότητας, Γονική, Φροντίδας, Ανωτέρας Βίας) και Ευέλικτων Ρυθμίσεων Εργασίας για την Ισορροπία μεταξύ Επαγγελματικής και Ιδιωτικής Ζωής Νόμο του 2022 (Ν. 216(Ι)/2022), δηλαδή γονείς παιδιών μέχρι 8 ετών και φροντιστές και, πρόσθετα, υπαλλήλους με αναπηρία ή που παρουσιάζουν προβλήματα υγείας που δυσκολεύουν την απασχόλησή τους σε πλήρη βάση, με ανάλογη μείωση απολαβών.

(γ) επέκταση του ευέλικτου ωραρίου εργασίας, από 1½ ώρα που είναι σήμερα, μετά την πρόσφατη τροποποίηση των περί Δημόσιας Υπηρεσίας (Χρόνος Εργασίας) Κανονισμών για διεύρυνση του ελαστικού ωραρίου της δημόσιας υπηρεσίας (δηλ. 7:00π.μ./8:30π.μ. – 2:30μ.μ./4:00μ.μ) σε 2 ώρες, δηλαδή 7:00π.μ./9:00π.μ. – 2:30μ.μ./4:30μ.μ.

► Προώθηση δράσεων/ενεργειών σχετικών με την αναδιοργάνωση Ανεξάρτητων Υπηρεσιών/Υπουργείων/Υφυπουργείων/Τμημάτων καθώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Κρατικών Οργανισμών, στη βάση σχετικών Σχεδίων Δράσης που ετοιμάζονται στα πλαίσια μελετών που αφορούν τομεακά θέματα, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητάς τους.

► Συνέχιση της εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης για την Ανάπτυξη το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφασή του με αρ. 78.292 και ημερ. 4.2.2015 και το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την προώθηση της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, της Διαφάνειας και της Βελτίωσης της Εξυπηρέτησης του Πολίτη.

► Αξιοποίηση των εργαλείων κινητικότητας των υπαλλήλων, περιλαμβανομένου και του ωρομίσθιου προσωπικού, για κάλυψη των αναγκών στελέχωσης στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα. Κύρια πλεονεκτήματα της κινητικότητας είναι η δυνατότητα ικανοποίησης αναγκών σε προσωπικό όπως αυτές ανακύπτουν, η αξιοποίηση των εμπειριών και ικανοτήτων των υπαλλήλων και η πρόκληση του ενδιαφέροντός τους για απόδοση. Τα εργαλεία που είναι διαθέσιμα για την κινητικότητα έχουν πλέον ενισχυθεί και αποτελούνται από τα ακόλουθα:

- ο θεσμός της εναλλαξιμότητας, στον οποίο έχουν ενταχθεί και όλοι οι εργοδοτούμενοι αορίστου χρόνου (με εξαίρεση αυτούς που υπάγονται στο Υπουργείο Υγείας)

- ο θεσμός της απόσπασης υπαλλήλου, η οποία μπορεί να αποφασιστεί για κάλυψη κενής θέσης, όταν υπάρχει υπηρεσιακή ανάγκη και εφόσον υπάρχει κατά το χρόνο της απόφασης ή αναμένεται να υπάρξει διαθέσιμο προσωπικό στο ίδιο ή διαφορετικό Υπουργείο / Υφυπουργείο/ Ανεξάρτητη Υπηρεσία ή για εκτέλεση ειδικών καθηκόντων σε Υπουργείο/ Υφυπουργείο/ Τμήμα/ Κλάδο/ Υπηρεσία/ διπλωματική ή άλλη αποστολή της Δημοκρατίας στο εξωτερικό ή σε υπηρεσία ή οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε υπηρεσία χώρας κράτους-μέλους Ευρωπαϊκής Ένωσης ή σε διεθνή οργανισμό

- ο θεσμός της ανάθεσης καθηκόντων, με τον οποίο οι Γενικοί Διευθυντές των Υπουργείων/ Υφυπουργείων και οι Προϊστάμενοι των Ανεξάρτητων Υπηρεσιών μπορούν να καλύπτουν υπηρεσιακές ανάγκες που προκύπτουν με την ανάθεση καθηκόντων σε υπαλλήλους που κατέχουν θέση (στο επίπεδο εισδοχής) στο Υπουργείο/ Υφυπουργείο τους (ή σε Τμήμα/Υπηρεσία του Υπουργείου/ Υφυπουργείου τους) ή στο Ανεξάρτητο Γραφείο/Υπηρεσία τους,

- η λειτουργία Μηχανισμού Εσωτερικής Αγοράς Εργασίας στη Δημόσια Υπηρεσία μέσω της οποίας οι ίδιοι οι υπάλληλοι μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για απασχόληση σε άλλα καθήκοντα από αυτά της θέσης που κατέχουν, για κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών

- η κινητικότητα υπαλλήλων μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας και των οργανισμών δημοσίου δικαίου καθώς και μεταξύ των οργανισμών δημοσίου δικαίου, η οποία έχει θεσπιστεί με σχετικό νόμο

- η κινητικότητα εργοδοτούμενων αορίστου χρόνου μεταξύ της δημόσιας υπηρεσίας και των οργανισμών δημοσίου δικαίου, η οποία έχει θεσπιστεί με σχετικό νόμο

- η αποκέντρωση της διαχείρισης του εναλλάξιμου προσωπικού, μόνιμου και μη μόνιμου, με τρόπο ώστε οι μετακινήσεις των μελών του εναλλάξιμου προσωπικού που είναι τοποθετημένα σε Υπουργείο/Υφυπουργείο, περιλαμβανομένων των Τμημάτων/Υπηρεσιών του, να διενεργούνται απευθείας από τους οικείους Γενικούς Διευθυντές, χωρίς την εμπλοκή του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού

- η κινητικότητα του Ωρομίσθιου Κυβερνητικού Προσωπικού μεταξύ Τμημάτων διαφόρων Υπουργείων/Υφυπουργείων και εντός του ίδιου Υπουργείου/Υφυπουργείου, η οποία εφαρμόζεται σύμφωνα με τις πρόνοιες της Εγκυκλίου της Μικτής Εργατικής Επιτροπής με αρ. 1/2015 και ημερ. 18/9/2015.

(γ) Διαμόρφωση και Εφαρμογή Πολιτικής Μάθησης για την Ανάπτυξη Οργανισμών και Στελεχών του Δημόσιου Τομέα

Το ΤΔΔΠ, μέσω της Κυπριακής Ακαδημίας Δημόσιας Διοίκησης (ΚΑΔΔ), αποτελεί τον κεντρικό φορέα για διαμόρφωση και εφαρμογή πολιτικής μάθησης στη δημόσια υπηρεσία με στόχο την ανάπτυξη των ικανοτήτων/δεξιοτήτων των δημοσίων στελεχών, μέσω των κατάλληλων εκπαιδευτικών δράσεων, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στα καθήκοντα και ευθύνες τους και να συμβάλουν αποτελεσματικά στη διαμόρφωση και υλοποίηση των στρατηγικών τους στόχων και άλλων μεταρρυθμίσεων, ως η στρατηγική επιδίωξη του Πλαισίου Διαχείρισης της Μάθησης (σχετική η Εγκύκλιος αρ. 1731, ημερ. 4.4.23). Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της και για την υλοποίηση του πιο πάνω στόχου, οι προτεραιότητες της στην παρούσα χρονική στιγμή επικεντρώνονται στους ακόλουθους άξονες:

- Εφαρμογή κοινών διαδικασιών και μεθοδολογιών διαχείρισης της μάθησης στη δημόσια υπηρεσία (διάγνωση αναγκών και προγραμματισμός) και καθορισμός σχετικών ρόλων όπως αυτών του κεντρικού φορέα (ΚΑΔΔ) και των αποκεντρωμένων δομών διαχείρισης της μάθησης στους δημοσίους οργανισμούς, π.χ. πυρήνες μάθησης.

- Ενίσχυση της αποκεντρωμένης διαχείρισης της μάθησης, περιλαμβανομένης της θεσμοθέτησης της διαδικασίας εξασφάλισης αποκεντρωμένων κονδυλίων μάθησης από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες για τις μαθησιακές δράσεις εξειδικευμένης θεματολογίας που τους αφορούν (προγραμματισμός στη βάση τριετίας).

- Σχεδιασμός και υλοποίηση δραστηριοτήτων γενικής/οριζόντιας θεματολογίας στη βάση της διάγνωσης αναγκών των οργανισμών (προγραμματισμός στη βάση τριετίας) καθώς και στο πλαίσιο υποστήριξης άλλων μεταρρυθμίσεων και δράσεων, αναλόγως οδηγιών, προτεραιοτήτων και διαθέσιμων πόρων. Για την επόμενη τριετία, προγραμματίζονται οι πιο κάτω δράσεις:

- Συνέχιση της μαθησιακής υποστήριξης της Μεταρρύθμισης της Δημόσιας Υπηρεσίας, ιδιαίτερα σε σχέση με την εφαρμογή του νέου συστήματος αξιολόγησης της απόδοσης των δημοσίων υπαλλήλων (μέσω προγράμματος ασύγχρονης ηλεκτρονικής μάθησης).

- Προώθηση της ηλεκτρονικής μάθησης στον δημόσιο τομέα διαμέσου ασύγχρονων ηλεκτρονικών προγραμμάτων σε διάφορες θεματικές που άπτονται της λειτουργίας ενός σύγχρονου οργανισμού, περιλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς.

- Εκπαίδευση σε θέματα Κυβερνοασφάλειας στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Κυβερνοασφάλειας σε συνεργασία με το Υφυπουργείο Έρευνας, Καινοτομίας και Ψηφιακής Πολιτικής (η δράση χρηματοδοτείται από το ΣΑΑ, μέσω του Υφυπουργείου)

- Εκπαίδευση στη νομοπαρασκευαστική διαδικασία

- Σχεδιασμός/υλοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων σε επί μέρους θεματικές που έχουν καθοριστεί κατά προτεραιότητα στη βάση της χαρτογράφησης/ομαδοποίησης των αναγκών που συλλέγηκαν από τους οργανισμούς της δημόσιας υπηρεσίας, όπως: (α) Ποιοτική Εξυπηρέτηση Κοινού, (β)

Αποτελεσματική Επικοινωνία και Συνεργασία στον Χώρο Εργασίας – Ανάπτυξη Ομαδικότητας»
(γ)Αποτελεσματική Οργάνωση Χρόνου και Εργασίας και Διαχείριση Εργασιακού Άγχους.

- Συνέχιση μαθησιακών δραστηριοτήτων σε άλλα οριζόντια θέματα, όπως συνεχής παροχή του ασύγχρονου ηλεκτρονικού προγράμματος κατάρτισης νεοεισερχομένων, τεχνικός συντονισμός του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Διεθνούς Οργανισμού Γαλλοφωνίας 2023-2026 για την επιμόρφωση των διπλωματών και δημοσίων υπαλλήλων στη γαλλική γλώσσα, προγράμματα για την ισότητα και καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης, εκπαίδευση των ερευνητών λειτουργών για διερεύνηση πειθαρχικών παραπτωμάτων δημοσίων υπαλλήλων κτλ.

•Ανάπτυξη της διοικητικής ικανότητας και του ρόλου της Κυπριακής Ακαδημίας Δημοσίας Διοίκησης για ώστε να ανταποκρίνεται όσο το δυνατό πιο αποτελεσματικά στο έργο της.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Οι αλλαγές που συντελούνται στο δημόσιο τομέα επηρεάζουν άμεσα και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και οι κατευθυντήριες γραμμές για την ετοιμασία του κρατικού προϋπολογισμού, καλύπτουν και τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Με βάση τα πιο πάνω και για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων συστήνεται όπως υιοθετηθούν οι πιο κάτω κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2025 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου 2025-2028:

α) Καθορισμός των δαπανών των Υπουργείων/ Υφυπουργείων/ Τμημάτων/ Ανεξάρτητων Υπηρεσιών εντός των ανώτατων ορίων δαπανών που έχουν τεθεί και που παρουσιάζονται στον πίνακα της σελίδας 36, με βάση τις κατευθυντήριες γραμμές του Στρατηγικού Πλαισίου Δημοσιονομικής Πολιτικής 2025 – 2028, που θα αποτελέσουν τη βάση για την κατάρτιση του Προϋπολογισμού του 2025 και του Μεσοπρόθεσμου Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΜΔΠ) 2025-2028, όπως αναγράφονται στο ΣΠΔΠ και στις οποίες περιλαμβάνεται η αυστηρή τήρηση των ανώτατων ορίων δαπανών

β) Υποβολή νέων προτάσεων από τα Υπουργεία/Υφυπουργεία/Τμήματα/Ανεξάρτητες Υπηρεσίες μέσω της διαδικασίας κατάρτισης του προϋπολογισμού και εντός των καθορισμένων ανώτατων οροφών του ΜΔΠ 2025-2028.

γ) Έγκριση της Δήλωσης Κυβερνητικής Στρατηγικής που περιγράφει τους άξονες αναπτυξιακής πολιτικής της κυβέρνησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 1.

δ) Έγκριση της Δήλωσης Πολιτικής Απασχόλησης που περιγράφεται στο Κεφάλαιο 3.

ε) Ολοκλήρωση και υποβολή στο Υπουργείο Οικονομικών των Στρατηγικών Σχεδίων των Υπουργείων/ Υφυπουργείων/Ανεξάρτητων Αρχών σύμφωνα με τη Δήλωση Κυβερνητικής Στρατηγικής και την ετοιμασία του Προϋπολογισμού του 2025 και του ΜΔΠ 2025-2028 σύμφωνα με τα Στρατηγικά Σχέδια και τις προτεραιότητες πολιτικής.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ^ε	2025 ^η	2026 ^η	2027 ^η	2028 ^η
Ρυθμός μεταβολής ΑΕΠ	5,5	-3,4	9,9	5,1	2,5	2,9	3,1	3,2	3,3	3,3
Εγχώρια Ζήτηση	6,2	-2,2	5,0	8,9	8,7	3,5	2,9	2,7	2,3	2,2
Κατανάλωση	5,5	-2,8	6,0	7,1	3,6	3,8	2,3	2,2	1,6	1,6
Ιδιωτική Κατανάλωση	3,9	-6,4	5,6	8,6	4,2	2,3	2,1	2,0	2,0	2,0
Δημόσια Κατανάλωση	12,4	11,0	7,5	2,7	1,6	8,6	2,9	3,1	0,4	0,3
Πάγιες Επενδύσεις (GFCF)	6,9	5,7	0,0	8,3	19,5	3,1	5,4	4,8	4,8	4,6
Αποθέματα ^{1,2}	0,4	-1,1	0,2	1,4	2,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Εξωτερικό Ισοζύγιο ¹	-0,6	-1,2	4,7	-3,7	-6,3	-0,5	0,0	0,3	0,8	0,9
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	8,7	1,6	21,6	13,6	-1,5	0,2	2,0	2,3	2,8	3,3
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	9,5	3,2	15,4	18,3	5,1	0,8	1,8	1,8	1,7	2,1
Εναρμονισμένος Ρυθμός Πληθωρισμού	0,5	-1,1	2,3	8,1	3,9	2,5	2,0	2,0	2,0	2,0
Ποσοστό Ανεργίας	7,1	7,6	7,5	6,8	6,1	5,8	5,5	5,3	5,1	5,0
Αύξηση Απασχόλησης	3,8	-1,1	3,1	3,0	1,5	1,0	1,2	1,3	1,3	1,5
Δημοσιονομικό Ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	0,9	-5,7	-1,9	2,7	3,1	2,9	2,8	2,6	2,4	2,3
Πρωτογενές Ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	3,1	-3,6	-0,1	4,2	4,5	4,3	4,3	4,0	3,7	3,5
Δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)	93,0	114,9	99,3	85,6	77,3	70,5	65,4	59,1	54,5	50,4

ε: εκτίμηση, η: πρόβλεψη

¹: συνεισφορά στο % του ΑΕΠ

²: Η μεθοδολογία αλυσιδωτής σύνδεσης (chain linking) δεν εφαρμόζεται στη μεταβλητή "Αυξομείωση αποθεμάτων (συμπερ. τιμαρμών)", καθώς παρουσιάζει αρνητικές τιμές για κάποιες χρονιές. Η μεθοδολογία αυτή ακολουθείται από όλα τα Κράτη-Μέλη και τη Eurostat. Για το λόγο αυτό, στον πίνακα έχει περιληφθεί η διαφορά ανάμεσα στο σύνολο και τις πάγιες επενδύσεις για λόγους πληρότητας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ